

Ustroj i dioba vlasti u Republici Hrvatskoj

Golik, Marinela

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Polytechnic Nikola Tesla in Gospić / Veleučilište Nikola Tesla u Gospiću**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:107:449830>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-19**

Repository / Repozitorij:

[Polytechnic Nikola Tesla in Gospić - Undergraduate thesis repository](#)

Image not found or type unknown

VELEUČILIŠTE „NIKOLA TESLA“ U GOSPIĆU

Marinela Golik

USTROJ I DIoba VLASTI U REPUBLICI HRVATSKOJ

**THE STRUCTURE AND DIVISION OF POWER IN THE REPUBLIC OF
CROATIA**

Završni rad

Gospić, 2018.

VELEUČILIŠTE „NIKOLA TESLA“ U GOSPIĆU

Upravni odjel

Stručni studij Upravno pravo

USTROJ I DIOBA VLASTI U REPUBLICI HRVATSKOJ

**THE STRUCTURE AND DIVISION OF POWER IN THE REPUBLIC OF
CROATIA**

Završni rad

MENTOR:

dr.sc. Branislav Šutić, prof.

STUDENT:

Marinela Golik

MBS: 0296015501

Gospić, lipanj 2018.

Veleučilište „Nikola Tesla“ u Gospiću

Upravni odjel

Gospić, 23.04.2018.

Z A D A T A K

za završni rad

Pristupniku Marineli Golik MBS: 0296015501

Studentu stručnog studija Upravni izdaje se tema završnog rada pod nazivom

Ustroj i dioba vlasti u Republici Hrvatskoj

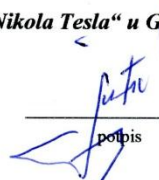
Sadržaj zadatka :

Uvod; Prvi hrvatski Ustav – ustrojstvo vlasti; Trodioba vlasti u Republici Hrvatskoj; Zakonodavna vlast; Izvršna vlast; Sudbena vlast; Državna uprava.

Završni rad izraditi sukladno odredbama Pravilnika o završnom radu Veleučilišta „Nikola Tesla“ u Gospiću.

Mentor: Dr.sc. Brislav Šutić, prof.v.šk.,
(ime i prezime)

zadano: 23.04.2018.,
(nadnevak)

potpis

Pročelnik odjela: Tomislav Lopac, viši predavač,
(ime i prezime)

predati do: 30.09.2018.,
(nadnevak)

potpis

Student: Marinela Golik,
(ime i prezime)

primio zadatak: 23.04.2018.,
(nadnevak)

potpis

Dostavlja se:

- mentoru
- pristupniku

IZJAVA

Izjavljujem da sam završni rad pod naslovom USTROJ I DIOBA VLASTI U REPUBLICI HRVATSKOJ izradila samostalno pod nadzorom i uz stručnu pomoć mentora dr.sc. Branislav Šutić, prof.

Marinela Golik

(potpis studenta)

SAŽETAK

U Republici Hrvatskoj vlast je ustrojena na načelu trodiobe vlasti sa zajamčenim pravom građana na lokalnu i regionalnu samoupravu. Vlast se ograničava Ustavnom Republike Hrvatske. Zakonodavnu vlast (legislativa) sačinjava parlament koji se tradicionalno naziva Sabor. Sabor donosi izvršava zakone i druge propise. Zakonodavna vlast kontrolira izvršnu vlast. Izvršna vlast je (egzekutiva) vlast sa funkcijom izvršavanja zakona ili donošenja drugih pravnih akata potrebnih za izvršenje nekog zakona koje donosi parlament. Predsjednik Republike te Vlada Republike sačinjavaju izvršnu vlast.

Razlikujemo tri modela vlasti koji se zapravo temelje na izvršnoj vlasti, a to su: predsjednički, polupredsjednički i parlamentarni sustav. Republika Hrvatska pripada parlamentarnom sustavu od 2000. godine, a od osamostaljenja do 2000. godine pripadala je polupredsjedničkom sustavu.

Sudbena vlast (judikativa) je vlast za provedbu, ali i tumačenje zakona. Sudbenu vlast obavljaju sudovi; Ustavni sud, Vrhovni sud, Županijski sud, Općinski sud te drugi. Sudbena vlast je, po prirodi uloge koju obavlja, samostalna i neovisna.

Ključne riječi: dioba vlasti, ustroj vlasti, zakonodavna vlast, Sabor, izvršna vlast, sudbena vlast, lokalna i regionalna samouprava

SUMMARY

In the Republic of Croatia, the State authority is established on the principle of a triple government authority with a guaranteed right of citizens at the local and regional self-government levels. The authority is limited to the Constitution of the Republic of Croatia. The legislative power (legislation) constitutes a parliament that is traditionally called the Parliament. The Parliament executes laws and other regulations. The legislative power controls the executive. The executive power is an (executive) authority that has the function of enforcing laws or adopting other legal acts needed to enforce a law passed by Parliament. The President of the Republic and the Government of the Republic constitute executive power.

Three models of government that are based on executive power, presidential, semi-presidential and parliamentary systems, can be distinguished. The Republic of Croatia belongs to the parliamentary system of 2000, but from its independence to the year 2000, it belonged to the semi-presidential system.

Judicial power (judiciary) is the power of enforcement, but also an interpretation of the law. Courts such as The Constitutional Court, the Supreme Court, the County Court, the Municipal Court and others exercise judicial power. Judicial power is, by the nature of the role they perform, independent and autonomous.

Key words: divisions of power, constitution of government, legislature, Parliament, executive power, judiciary, local and regional self-government

Sadržaj

1.	UVOD	1
1.1.	SVRHA I CILJ ISTRAŽIVANJA	2
1.2.	HIPOTEZA RADA	2
1.3.	STRUKTURA RADA	2
1.4.	ZNANSTVENE METODE	3
2.	PRVI HRVATSKI USTAV- USTOJSTVO VLASTI	4
3.	TRODIOBA VLASTI U REPUBLICI HRVATSKOJ	5
4.	ZAKONODAVNA VLAST	7
4.1.	Hrvatski Sabor	8
4.1.1.	Povijest Hrvatskog Sabora	8
4.1.2.	Odnos Sabora i izvršne vlasti	9
4.1.3.	Ustrojstvo Hrvatskog Sabora	9
4.1.4.	Zastupnici i izbor zastupnika u Sabor	10
4.2.	Pučki pravobranitelj	12
5.	IZVRŠNA VLAST	15
5.1.	Polupredsjednički i parlamentarni sustav	15
5.2.	Predsjednik Republike Hrvatske	17
5.3.	Vlada Republike Hrvatske	20
6.	SUDBENA VLAST	24
6.1.	Ustavni sud	26
6.2.	Vrhovni sud Republike Hrvatske	28
6.3.	Upravni sud	30
6.4.	Županijski, općinski i trgovački sud	32
6.5.	Državno odvjetništvo Republike Hrvatske	33
7.	DRŽAVNA UPRAVA	35
7.1.	Lokalna i regionalna samouprava podređena državnoj upravi	36
7.2.	Jedinice lokalne samouprave	37
7.3.	Grad Zagreb	39
8.	ZAKLJUČAK	41
	POPIS LITERATURE	43
	POPIS SLIKA	45
	POPIS TABLICA	45
	POPIS GRAFIKONA	45
	POPIS KRATICA	46

1. UVOD

Ustav Republike Hrvatske usvojen je 22. prosinca 1990 od strane Hrvatskog sabora; drugi naziv prvog Ustava je „Božićni Ustav“. Izmjene i dopune Ustava donio je Sabor 1997., 2000., 2001. i 2010. godine.

Državna je vlast ustrojena na načelu diobe vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudbenu a ograničenje vlasti proizlazi iz prava na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu. Personalna dioba vlasti sastoji se u zabrani sudjelovanja jedne te iste osobe u više od jedne vlasti. (Šutić, 2011.)

U Republici Hrvatskoj teritorijalni ustroj dijelimo na državnu vlast, jedinice lokalne samouprave te jedinice regionalne (područne) samouprave. Ustav Republike Hrvatske iz 1990. godine predvidio je jedinice lokalne i regionalne (područne) samouprave, odnosno pravo građana na samostalno uređenje javnih poslova i upravljanja njima. Prvotno, jedinice lokalne samouprave bile su općine i kotari ili gradovi, a jedinice lokalne uprave i samouprave županije. Međutim, velikim gradovima se mogao dodijeliti status županije te iz tog razloga danas imamo 20 županija i Grad Zagreb koji ima dvojni status. Ustroj državne, lokalne i regionalne vlasti kakav danas poznajemo utemeljen je 1992. godine.

Među temeljnim karakteristikama demokratske države jesu Ustav koji štiti mnoga građanska prava i dioba vlasti kao sistem međusobne kontrole među granama vlasti. Zakonodavna vlast su Hrvatski sabor i Pučki pravobranitelj, izvršna vlast jesu predsjednik Republike i Vlada, a sudbena vlast su Ustavni sud, Vrhovni sud te županijski i općinski sudovi, ali i mnogi drugi.

1.1. SVRHA I CILJ ISTRAŽIVANJA

Svrha istraživanja je što detaljnije objasniti sve pojmove koji su usko vezani za ustroj i diobu vlasti u Republici Hrvatskoj.

Cilj završnog rada je što preciznije obrazložiti funkcioniranje trodiobe vlasti u Republici Hrvatskoj te ustroj vlasti na državnu vlast i lokalnu i regionalnu samoupravu.

1.2. HIPOTEZA RADA

Predmet istraživanja postavlja pitanje i temeljne hipoteze rada – ovim radom želim prikazati same početke ustroja i diobe vlasti u Hrvatskoj, te kasniji razvitak i promjene koje su se događale kroz sve veću demokratizaciju i europeizaciju Hrvatske. Također, ovim radom želim objasniti djelokrug svake od triju vlasti.

1.3. STRUKTURA RADA

Ovaj rad uključuje sedam međusobno povezanih tematskih cjelina poredane prema logičkom slijedu.

U uvodu je sadržan predmet istraživanja i osnova rada, definirana je svrha i cilj rada te je postavljena temeljna hipoteza. Navedena je i obrazložena struktura te znanstvene metode korištene prilikom izrade rada.

U drugom dijelu pod nazivom PRVI HRVATSKI USTAV- USTOJSTVO VLASTI, govori se o osnutku prvog Ustava Republike Hrvatske, poznatiji kao Božićni Ustav, koji predstavlja temelj trodiobe vlasti u Hrvatskoj. Također, govori se o prelasku sa polupredsjedničkog sustava na parlamentarni sustav vlasti.

U trećem dijelu pod nazivom TRODIOBA VLASTI U REPUBLICI HRVATSKOJ definira se što je zapravo dioba vlasti te se objašnjava bit svake od triju vlasti zasebno.

U četvrtom dijelu pod nazivom ZAKONODAVNA VLAST kroz dvije podcjeline definira se značaj Hrvatskog sabora te Pučkog pravobranitelja. Hrvatski sabor još se potanko objašnjava u slijedeća četiri pododjeljka; povijest, ustroj, uska veza zakonodavne i izvršne vlasti te važnost zastupnika u Saboru.

U petom djelu pod nazivom IZVRŠNA VLAST kroz tri podcjeline razrađena je suština i bit polupredsjedničkog i parlamentarnog sustava te se govori o Vladi i predsjedniku Hrvatske.

U šestom djelu pod nazivom SUDBENA VLAST kroz pet podcjelina prikazana je hijerarhija sudova u Hrvatskoj te njihova važnost i djelokrug kao i svrha Državnog odvjetništva.

U sedmom djelu pod nazivom DRŽAVNA UPRAVA u tri podcjeline govori se o državnoj upravi, lokalnoj i regionalnoj samoupravi te Gradu Zagrebu koji ima poseban status.

Ovih sedam poglavlja zaokružiti će se zaključkom u kojem se navode relevantne spoznaje i činjenice o temi ovoga rada.

1.4. ZNANSTVENE METODE

U izradi ovog rada korištena je dostupna literatura o navedenom predmetu istraživanja. Njezinim analiziranjem, nadopunjavanjem i uspoređivanjem izvelo se cjelokupno istraživanje. Prilikom izrade rada nastojalo se što objektivnije izložiti sve činjenice i informacije do kojih se došlo, vodeći pri tome računa o njihovoj pouzdanosti i točnosti.

U izradi ovog rada korišteni su podaci iz dostupnih izvora, odnosno knjiga, Internet izvora te zakona i Ustava. Analiziranje i uspoređivanje literature, dovodi do ukupnosti istraživanja koje je sprovedeno metodama usporedbe, opisivanja te logičkog zaključivanja. Pri izradi rada, koncentracija jest na točnosti podataka koji se iznose.

2. PRVI HRVATSKI USTAV- USTOJSTVO VLASTI

Tijekom svih dugih stoljeća, hrvatski Sabor bio je čuvarom suvereniteta – (s izuzetkom razdoblja od 1918. do 1941.) – hrvatskoga naroda u odnosu na druge nacionalne i državne zajednice. (Valković, 1991.)

U političkom životu svakoga naroda donošenje novog Ustava- tj. temeljnog zakona društveno- pravnog poretka – znači uvijek događaj iznimnoga, a ponekad i povijesnog značenja (Valković, 1991.). Političke prilike osamdesetih godina vodile su do proglašenja Ustava Republike Hrvatske. Obljetnica proglašenja prvog Ustava Republike Hrvatske obilježava se 22. prosinca. Tog je dana 1990. godine u 10:00 sati u dvorani Sabora Republike Hrvatske na Markovu trgu počela svečana sjednica svih triju tadašnjih saborskih vijeća (Vijeća udruženog rada, Vijeća općina i Društveno- političkog vijeća) na kojoj je proglašen Ustav. (Povijest.hr, <http://povijest.hr/nadanasnjidan/bozicni-ustav-prvi-demokratski-ustav-u-hrvatskoj-povijesti-1990/>, učitano 3. ožujka 2018.) Predsjednik Sabora u to vrijeme bio je dr. Žarko Domljan.

Slika 1 Donošenje Božićnog Ustava- prvi demokratski Ustav Republike Hrvatske

Izvor: <http://povijest.hr/nadanasnjidan/bozicni-ustav-prvi-demokratski-ustav-u-hrvatskoj-povijesti-1990/> , učitano 3. ožujka 2018.

U članku 4. Ustava iz 1990. državna vlast se ustrojava po načelu trodiobe vlasti, dok se u članku 128. građanima jamči pravo na lokalnu samoupravu.

Sabor je od uvijek bio predstavničko tijelo građana i nositelj zakonodavne vlasti, ali devedesetih godina prošlog stoljeća Sabor se sastojao od Zastupničkog doma i Županijskog doma.

Po članku 94. prvog Ustava, predsjednik Republike je državni poglavar te zastupa Republiku u zemlji i inozemstvu, brine se za poštivanje Ustava te osigurava opstojnost i jedinstvenost Republike Hrvatske, ali i redovito djelovanje državne vlasti.

Vlada Republike Hrvatske obavlja izvršnu vlast u skladu s Ustavnom i zakonom te nije bilo većih promjena od 1990. do danas u svezi sa radom i djelokrugom Vlade, kao što je bilo promjena u zakonodavnoj vlasti ili ovlastima predsjednika koje su smanjene u odnosu na prvi Ustav.

Do 2000. godine Republika Hrvatska uređena je kao polupredsjednički sustav. Ustavnom promjenom u studenome 2000. ukinut je polupredsjednički sustav i uveden parlamentarni sustav te tako predsjednik gubi neke ovlasti koje se pripisuju Vladi Republike Hrvatske i premijeru. Promjene u zakonodavnoj vlasti referirale su se na ukidanje jednog od dva doma Sabora koji su tada postojali. (Ustav Republike Hrvatske, članak 71., NN 56/90)

Zastupnički dom imao je najmanje 100, a najviše 160 zastupnika koji su se birali neposrednim glasovanjem. U Županijski dom građani svake županije birali su neposrednim glasovanjem tri zastupnika te je predsjednik Republike mogao imenovati do 5 članova u Županijski dom. Mandat zastupnicima oba doma trajao je četiri godine. (Ustav Republike Hrvatske, članak 71.-72., NN 56/90)

Domovi Sabora zasjedali su dva puta godišnje: prvu put između 15. siječnja i 30. lipnja, a drugi put između 15. rujna i 15. prosinca. (Ustav Republike Hrvatske, članak 78., NN 56/90)

Ustavnim promjenama 2001. godine ukinut je Županijski dom, a Hrvatski sabor postaje jednodoman, odnosno bivši Zastupnički dom postaje Hrvatski sabor. Broj članova Sabora ostaje isti, to jest od 100 do 160 zastupnika. Zasjedanje Sabora također je ostalo isto. (Šutić, 2011.)

Sudbenu vlast obavljaju sudovi te je ona neovisna i samostalna, a sudci sude na temelju Ustava i zakona. (Šutić, 2011.) Pristupanjem Europskoj uniji sudovi Republike Hrvatske moraju presuditi po presedanima sudova Unije, dok po presedanima Republike Hrvatske nisu obvezni.

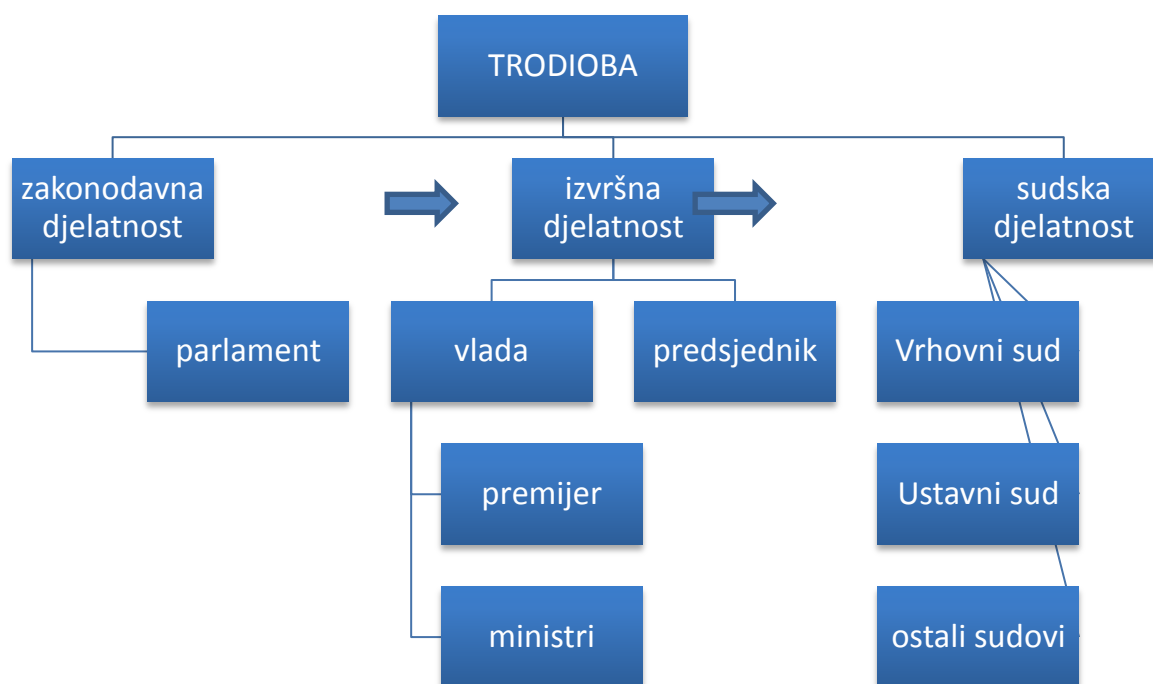
3. TRODIOBA VLASTI U REPUBLICI HRVATSKOJ

Dioba vlasti u državi u funkcionalnom smislu sastoji se u razlikovanju ustavno-zakonodavne, izvršno- upravne i sudske djelatnosti, odnosno razlikujemo zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast. (Šutić, 2011.)

U parlamentarnom sustavu, šef države i vlada različiti su izvršno- politički organi, pri čemu obično prvi samo predlaže predsjednika vlade, a parlament bira i predsjednika vlade i ministre iz redova najjače političke stranke ili saveza stranaka koji je pobijedio na izborima. (Šutić, 2011.)

Stvarni cilj načela trodiobe vlasti jest ograničavanje vlasti, a ne podjela državne vlasti na tri dijela vlasti.

Grafikon 1 Trodioba vlasti

Izvor: izradila autorica prema: Šutić, B., Državno i političko uređenje Republike Hrvatske.
Gospić: Upravni studij, str. 46.-48.

Ustavno- zakonodavna djelatnost sastoji se od donošenja najviših političkih i pravnih odluka, redovito u obliku ustavnih i zakonskih normi, kojima se na općenit način uređuju najvažniji društveni odnosi (Šutić, 2011.), dok oni društveni odnosi od manje važnosti za državu, a koji potpadaju pod ovlasti lokalne i regionalne (područne) samouprave te drugih upravnih tijela, donose upravo lokalna ili regionalna samoupravna tijela ili druga tijela, to jest oni koji su ovlašteni.

U moderno doba ustavno- zakonodavnu djelatnost obavljaju kolektivni organi zvani parlamenti (ili kongresi, skupštine, sabori itd.), sastavljenih od narodnih zastupnika koje biraju građani. (Šutić, 2011.)

Izvršno- politička djelatnost druga je po moći državna djelatnost, podređena zakonodavnoj, a nadređena upravnoj i djelomično sudskoj. Sastoji se od dva organa: šefa države i vlade. Šef države obično je individualni organ, no može biti i kolektivni organ kao što je to slučaj u Švicarskoj ili bivšoj Jugoslaviji. Vlada je nužno kolektivni organ, sastavljen od određenog broja članova- ministara i od šefa vlade.

Šef države i vlade kao izvršni organi dužni su skrbiti se o provođenju ustavnih i zakonskih normi, a neke od najviših normi neposredno izvršavaju. (Šutić, 2011.)

Jedan od primjera gdje se ogleda neposredno izvršavanja ustavnih odredbi (Ustav Republike Hrvatske, članak 98., NN 05/14):

„Predsjednik Republike:

- raspisuje izbore za Hrvatski sabor i saziva ga na prvo zasjedanje,
- raspisuje referendum u skladu s Ustavom,
- povjerava mandat za sastavljanje Vlade osobi koja, na temelju raspodjele zastupničkih mjesta u Hrvatskom saboru i obavljenih konzultacija, uživa povjerenje većine svih zastupnika,
- daje pomilovanja,“

Vlada je skup ministara, to jest šefova pojedinih ministara, kojemu predsjedava predsjednik vlade. Glavni zadatak vlade je vođenje, usklađivanje, nadziranje i sankcioniranje upravne djelatnosti, koja joj je podređena i s kojom je ona vezana prvenstveno preko ministara što je na čelu pojedinih upravnih grana. (Šutić, 2011.)

Sudsku djelatnost vrši sudstvo, ona se sastoji u rješavanju imovinskih, gospodarskih, kaznenih, upravnih i obiteljskih sporova između pravnih subjekata te u određivanju sankcija protiv prekršitelja pravnih normi. (Šutić, 2011.)

4. ZAKONODAVNA VLAST

Zakonodavna vlast su institucije s ovlastima donošenja ustavnih i zakonskih normi. U republikama zakonodavnu vlast ima parlament koji se u Hrvatskoj tradicionalno naziva Sabor.

Parlamenti postali su arene u kojima se sučeljavaju različiti pa i suprotni interesi koji u društvu postoje. U njima, po pretpostavci, svi interesi svoju načelno doći do riječi i suprotstavljati se jedan drugome prema utvrđenim postupcima, U tom smislu predstavnička tijela su ventili za društveno aktivna nezadovoljstva, u kojima se raspravlja i glasuje da ne bi pucalo. (Pusić, 2007.)

Pozitivno ustavno pravo mnogih zemalja stvara danas mnoga nova ustavna tijela (npr. opunomoćenika građana, odnosno ombudsmana), koje se, zatim, opet mora uvrstiti u opću sliku ravnoteže vlasti.“ (Häberle, 2002.)

Pučki pravobranitelj opunomoćenik je Hrvatskoga sabora za zaštitu i promicanje ljudskih prava i sloboda, središnje je tijelo za suzbijanje diskriminacije te djeluje kao Nacionalni preventivni mehanizam za zaštitu osoba lišenih slobode.

Pučkog pravobranitelja i njegove zamjenike bira Hrvatski sabor na razdoblje od 8 godina. (Pučki pravobranitelj, <http://ombudsman.hr/hr/o-nama>, učitano 5. ožujka 2018.)

4.1. Hrvatski Sabor

Parlament je u demokratskoj ustavnoj državi na prvome mjestu jer je demokratski izravno legitimirano „glavno tijelo“. (Häberle, 2002.)

Hrvatski sabor predstavničko je tijelo građana i nositelj zakonodavne vlasti. Ima najmanje 100, a najviše 160 zastupnika. Aktualni, deveti saziv Hrvatskog sabora konstituiran je 14. listopada 2016. godine na temelju rezultata izbora za zastupnike u Hrvatski sabor, održanih 11. rujna 2016. godine u dvanaest izbornih jedinica. Na temelju glasova građana u Sabor je izabran 151 zastupnik. (Hrvatski sabor, <http://www.sabor.hr/Default.aspx?sec=351>, učitano: 5. ožujka 2018.)

Na temelju prava i ovlaštenja utvrđenih Ustavom, Hrvatski sabor ima sljedeće ovlasti (Šutić, 2011):

- odlučuje o donošenju i promjeni Ustava,
- donosi zakone,
- donosi državni proračun,
- odlučuje o ratu i miru,
- donosi akte kojima izražava politiku Hrvatskoga sabora,
- donosi Strategiju nacionalne sigurnosti i Strategiju obrane Republike Hrvatske,
- odlučuje o promjeni granica Republike Hrvatske,
- raspisuje referendum,
- obavlja izbore, imenovanja i razrješenja, u skladu s Ustavom i zakonom,
- nadzire rad Vlade Republike Hrvatske i drugih nositelja javnih dužnosti odgovornih Hrvatskom saboru, u skladu s Ustavom i zakonom,
- daje amnestiju za kaznena djela, te druge poslove utvrđene Ustavom.

4.1.1. Povijest Hrvatskog Sabora

Prvi poznati sabor, sa sačuvanim zapisnikom i zaključcima, održan je u Zagrebu 19. travnja 1273. godine. Tada je utvrđen i naziv sabora: Opći sabor čitave kraljevine Slavonije¹, a njegove se odluke nazivaju statuta et constitutiones². Odluke Sabora svojim pečatom potkrepljivao je ban. Na Saboru su donesene odredbe o sudovanju, dizanju općeg ustanka u obrani zemlje, porezima i ostalim javnim davanjima. Njegovi su zaključci prvi poznati i cjelovito sačuvani zaključci Sabora. (Hrvatski sabor, <http://www.sabor.hr/Default.aspx?sec=482>, učitano 5. ožujka 2018.)

Hrvatskim jezikom u Saboru prvi put progovorio je njegov zastupnik 1843. godine. Znameniti govor o potrebi uvođenja narodnoga jezika u javni život održao je Ivan Kukuljević Sakcinski. Na zasjedanju 1847. (posljednjem staleškom saboru) hrvatski jezik proglašen je službenim, a do tada je službeni jezik u Saboru bio latinski. (Ibid.)

U vrijeme Narodne Republike Hrvatske, to jest od 1947. do 1990. godine, u svim ustavnim tekstovima parlament je označavan kao najviše tijelo državne vlasti, Sabor to praktično nije bio, nego je stvarna vlast tadašnjega jednostranačkog sustava bila koncentrirana

¹lat. Congregatio Regni totius Sclavonie generalis- izvorno Opći sabor čitave kraljevine Slavonije

² lat. statuta et constitutiones= odredbe sa zakonskom snagom

u Centralnom komitetu (Komunističke partije) Saveza komunista Hrvatske i njegovu Predsjedništvu. (Ibid.)

Prvi demokratski višestranački izbori u Republici Hrvatskoj provedeni su 1990. godine. Na temelju Ustava iz iste godine Sabor ima dva doma: Zastupnički i Županijski. Sabor je još do 1992. zadržao sustav tri doma, a 1993. ustanovljen je Županijski dom kao regionalno predstavništvo. Županijski je dom ukinut 2001. godine. Sabor do danas mijenja naziv još dva puta: 1997. postaje Hrvatski državni sabor, a 2001. Hrvatski sabor. (Ibid.)

4.1.2. Odnos Sabora i izvršne vlasti

U sustavu trodiobe mora postojati međusobna kontrola vlasti.

Na temelju ustavnih odredbi, Predsjednik Republike raspisuje izbore za zastupnike u Hrvatski sabor, saziva prvu konstituirajuću sjednicu te povjerava mandat za sastavljanje Vlade osobi koja uživa povjerenje većine svih zastupnika Hrvatskog sabora.

Predsjednik Republike, pod određenim uvjetima, može raspustiti Hrvatski sabor ako se Vladi izglasa nepovjerenje ili ako se ne donese državni proračun u roku od tri mjeseca nakon što je predložen. (Hrvatski sabor, <http://www.sabor.hr/Default.aspx?sec=482>, učitano 6. ožujka 2018.)

Zakone i druge akte koje donosi Sabor proglašava predsjednik Republike, ali ako predsjednik Republike smatra da proglašeni zakon nije u skladu s Ustavom, može pokrenuti postupak za ocjenu ustavnosti zakona pred Ustavnim sudom Republike Hrvatske. (Ustav Republike Hrvatske, članak 89., NN 05/14)

Vlada Republike je odgovorna Saboru za svoj rad i odluke koje donosi. Sabor je tijelo koje vrši kontrolu nad Vladom Republike Hrvatske. Na prijedlog najmanje jedne petine ukupnog broja zastupnika u Saboru može se pokrenuti pitanje povjerenja predsjedniku Vlade, pojedinom njezinom članu ili Vladi u cjelini. Prijedlog za pokretanje pitanja povjerenja predsjedniku Vlade, pojedinom članu ili Vladi uvrštava se odmah u dnevni red, bez odlučivanja. Ne može se raspravljati i glasovati o povjerenju prije proteka sedam dana od dostave prijedloga Saboru. O povjerenju će se raspravljati i glasovati najkasnije u roku od 30 dana od dostave prijedloga. Odluka o nepovjerenju je donesena ako je za nju glasovala većina od ukupnog broja zastupnika u Saboru. (Hrvatski sabor, <http://www.sabor.hr/Default.aspx?sec=482>, učitano 6. ožujka 2018.)

4.1.3. Ustrojstvo Hrvatskog Sabora

Unutarnje ustrojstvo Sabora uređeno je Poslovnikom.

Prema Poslovniku, Sabor ima predsjednika i dva do pet potpredsjednika koji zajedno čine Predsjedništvo. (Poslovnik Hrvatskoga sabora, NN članak 1. i 32., 81/13)

Sabor osniva stručnu službu za obavljanje stručnih, administrativnih, sigurnosnih, tehničkih i drugih poslova. Rad Stručne službe Sabora usmjerava i usklađuje tajnik Sabora i odgovoran je za njezin rad. Tajnika i zamjenika tajnika imenuje Sabor na rok od četiri godine. Tajnika Sabora imenuje i razrješuje Sabor. (Poslovnik Hrvatskoga sabora, NN članak 41. i 42., 81/13)

Poslovi tajnika (Poslovnik Hrvatskoga sabora, NN članak 43., 81/13):

- donosi Pravilnik o unutarnjem redu,
- odgovoran je za obavljanje poslova stručne službe,
- osigurava financijska sredstva za rad Sabora i stručne službe,
- obavlja i druge poslove propisane Poslovnikom za koje je odgovoran Saboru.

Poslove Stručne službe obavljaju službenici razvrstani u unutarnje ustrojstvene jedinice u (Hrvatski Sabor, <http://www.sabor.hr/Default.aspx?sec=431>, učitano 6. ožujka 2018.):

- Tajništvu Sabora
- Uredu predsjednika Sabora
- Uredima potpredsjednika Sabora
- Uredu za protokol Sabora i
- Uredu za međunarodne i europske poslove

S druge strane, u ustroju Hrvatskog sabora sudjeluju i zastupnici, koji su zapravo srž zakonodavne vlasti jer su izabrani od strane građana na slobodnim i neposrednim izborima. Zastupnici nemaju obvezujući mandat te imaju imunitet što znači da (Ministarstvo uprave, , <https://uprava.gov.hr/imaju-li-zastupnici-u-hrvatskom-saboru-imunitet/12536>, učitano: 7. ožujka 2018.):

- zastupnik ne može biti pozvan na kaznenu odgovornost, pritvoren ili kažnjen za izraženo mišljenje ili glasovanje u Saboru
- zastupnik ne može biti pritvoren niti se protiv njega može pokrenuti kazneni postupak bez odobrenja Sabora
- zastupnik može biti pritvoren bez odobrenja Sabora samo ako je zatečen da vrši kažnjivo djelo za koje je propisana kazna zatvora u trajanju dužem od 5 godina.

4.1.4 Zastupnici i izbor zastupnika u Sabor

U Saboru su zastupnici prema stranačkoj pripadnosti okupljeni u klubovima zastupnika gdje raspravljaju o temama koje su na dnevnom redu Sabora i zauzimaju zajednički stav. Osim na saborskim sjednicama zastupnici djeluju i u saborskim odborima u kojima detaljnije razmatraju zakonske prijedloge i traže mišljenja udruga građana, raznih interesnih grupa i stručnjaka.

Izbori za zastupnike u Hrvatski sabor održavaju se najkasnije 60 dana nakon isteka mandata ili raspuštanja Sabora. (Šutić, 2011.)

Mandat zastupnika izabranih u Hrvatski sabor traje 4 godine i može se produljiti samo u slučaju rata ili u slučajevima iz članka 17. i 100. Ustava Republike Hrvatske. Mandat zastupnika nije obvezujući³ i oni nisu opozivi⁴. (Zakon o izborima zastupnika u Hrvatski sabor, članak 2., NN 19/15)

³ Kod predstavničkoga (neobvezujućega) mandata zastupnik odgovara apstraktnomu narodu, odnosno svojoj savjesti, a u mnogim državama onoj političkoj stranci koja ga je kandidirala i na čijoj je listi izabran (Enciklopedija, <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=66930>, učitano 5. svibnja 2018.)

Zastupnike u Sabor biraju, na temelju općeg i jednakoga biračkog prava, svi hrvatski državljani s navršениh 18 godina života. Za zastupnika može biti biran hrvatski državljаниn s navršениh 18 godina života. (Zakon o izborima zastupnika u Hrvatski sabor, članak 4., NN 19/15)

Bitno je naglasiti promjene u sustavu glasanja 2013. godine. Tadašnji predsjednik Ivo Josipović, raspisao je izbore za zastupnike u Europskom parlamentu. Od te godine razmjerni izborni sustav⁵ dobio je novu dimenziju; takozvano preferencijalno glasanje. Što znači da birači pri izboru zaokružuju listu, ali i kandidata sa željene liste kojem daju prednost pred ostalim kandidatima.

Predsjednik Republike Hrvatske donosi odluku o raspisivanju izbora za zastupnike u Sabor i saziva Sabor na prvo zasjedanje. Odlukom o raspisivanju određuje se dan provedbe izbora. Dan provedbe izbora je neradni dan. Od dana stupanja na snagu odluke o raspisivanju izbora do dana izbora za zastupnike u Sabor mora proteći najmanje 30 dana. (Zakon o izborima zastupnika u Hrvatski sabor, članak 5., NN 19/15)

Zastupnik istodobno s obnašanjem zastupničke dužnosti ne može biti: sudac Ustavnog suda Republike Hrvatske, sudac, državni odvjetnik, zamjenik državnog odvjetnika, pučki pravobranitelj, zamjenik pučkog pravobranitelja, predsjednik ili potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske, ministar ili drugi član Vlade Republike Hrvatske, zamjenik ministra, pomoćnik ministra, ravnatelj državne upravne organizacije, zamjenik ravnatelja državne upravne organizacije, glavni tajnik Vlade Republike Hrvatske, glavni tajnik ministarstva, predstojnik ureda i ravnatelj agencije Vlade Republike Hrvatske, predstojnik Ureda Predsjednika Republike, predstojnik Ureda Vijeća za nacionalnu sigurnost, veleposlanik, generalni konzul, župan ili zamjenik župana, gradonačelnik ili zamjenik gradonačelnika Grada Zagreba, djelatne vojne osobe, službenici i namještenici u Oružanim snagama, član uprave trgovačkog društva, ustanove i izvanproračunskog fonda u pretežitom državnom vlasništvu te čelnik pravne osobe koja je Saboru obvezna po zakonu podnositi izvješće. (Zakon o izborima zastupnika u Hrvatski sabor, članak 9., NN 19/15)

Za vrijeme trajanja mandata, zastupnik može prihvatiti obnašanje dužnosti koja se u skladu s odredbama Zakona smatra nespojivom dužnosti. Za vrijeme obnašanja nespojive dužnosti njegov će mandat biti u mirovanju, a zamjenjivat će ga zamjenik u skladu s odredbama Zakona. (Zakon o izborima zastupnika u Hrvatski sabor, članak 9., NN 19/15)

Birači i političke stranke ne smiju kandidirati osobe koje su pravomoćnom sudskom odlukom osuđene na bezuvjetnu kaznu zatvora u trajanju duljem od šest mjeseci i to ako se u trenutku stupanja na snagu odluke o raspisivanju izbora izrečena kazna izvršava ili tek predstoji njezino izvršenje. Birači i političke stranke ne smiju kandidirati osobe za koje u trenutku stupanja na snagu odluke o raspisivanju izbora nisu protekli rokovi rehabilitacije prema posebnom zakonu, a koje su pravomoćnom sudskom odlukom osuđene za (Zakon o izborima zastupnika u Hrvatski sabor, članak 9., NN 19/15):

- kaznena djela iz Glave IX. Kaznenog zakona (»Narodne novine« br. 125/11. i 144/12.) protiv čovječnosti i ljudskog dostojanstva:

⁴Zastupnik ne može biti opozvan prije isteka roka na koji je izabran.

⁵Razmjerni (proporcionalni) izborni sustav- podrazumijeva raspodjelu mandata prema razmjeru glasova (D'Hondtova metoda) (Šutić, 2011.)

– genocid, zločin agresije, zločin protiv čovječnosti, ratni zločin, terorizam, terorističko udruženje, mučenje, ropstvo,

- kaznena djela iz Glave X. Kaznenog zakona (»Narodne novine« br. 125/11. i 144/12.) protiv života i tijela: teško ubojstvo,
- kaznena djela iz glave XXVIII. Kaznenog zakona (»Narodne novine« br. 125/11. i 144/12.) protiv službene dužnosti: zloupotrebe položaja i ovlasti.

Zastupniku prestaje mandat prije isteka vremena na koje je izabran (Zakon o izborima zastupnika u Hrvatski sabor, članak 10., NN 19/15):

- ukoliko podnese ostavku,
- ukoliko mu je pravomoćnom sudbenom odlukom oduzeta poslovna sposobnost,
- ukoliko je pravomoćnom sudbenom presudom osuđen na bezuvjetnu kaznu zatvora u trajanju duljem od 6 mjeseci,
- smrću.

4.2. Pučki pravobranitelj

Institucija Pučkog pravobranitelja uvedena je u hrvatski državni i pravni sustav Ustavom iz 1990. godine, a ustavne odredbe koje reguliraju status ove institucije mijenjale su se do danas tako što su se proširivale nadležnosti Pučkom pravobranitelju.

„Članak 94.

Pučki je pravobranitelj opunomoćenik Sabora Republike Hrvatske koji štiti ustavna i zakonska prava građana u postupku pred državnom upravom i tijelima koja imaju javne ovlasti.

Pučkog pravobranitelja bira Zastupnički dom na vrijeme od osam godina.

Uvjeti za izbor i razrješenje, djelokrug i način rada pučkog pravobranitelja i njegovih zamjenika uređuju se zakonom.“(Ustav Republike Hrvatske, članak 94., NN 56/1990)

Novim Zakonom o pučkom pravobranitelju iz 2012. godine, definirane su i proširene zadaće Pučkog pravobranitelja.

„Članak 4.

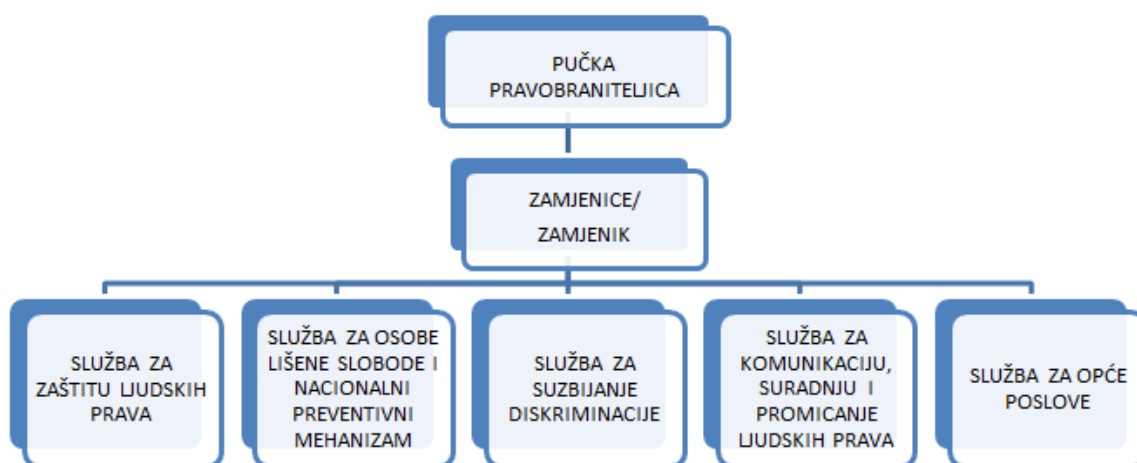
Pučki pravobranitelj promiče i štiti ljudska prava i slobode te vladavinu prava razmatrajući pritužbe o postojanju nezakonitosti i nepravilnosti u radu državnih tijela, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i pravnih osoba s javnim ovlastima (u daljnjem tekstu: tijela), a u skladu s posebnim zakonima razmatra i pritužbe koje se odnose na rad pravnih i fizičkih osoba.

Članak 5.

U području promicanja ljudskih prava i sloboda pučki pravobranitelj prati stanje i ukazuje na potrebu njihove zaštite, obavlja istraživačko-analitičku djelatnost, razvija i održava bazu podataka i dokumentacije, pravodobno i redovito informira javnost i zainteresirane sudionike, aktivno potiče i održava suradnju s organizacijama civilnog društva, međunarodnim organizacijama i znanstvenoistraživačkim institucijama te potiče na usklađivanje zakonodavstva s međunarodnim i europskim standardima i njihovu primjenu.“ (Zakon o pučkom pravobranitelju, članci 4.-5., NN 76/12)

Pučkog pravobranitelja imenuje i razrješuje Hrvatski sabor na vrijeme od 8 godina uz mogućnost reizbora, a njegova tri zamjenika Sabor na njegov prijedlog. Na te funkcije može biti imenovan hrvatski državljanin, diplomirani pravnik s najmanje 15 godina radnog iskustva u pravnoj struci i koji se istakao u oblasti zaštite ljudskih prava. (GPPNet, <http://gpp.pravo.unizg.hr/pravosud/pp/pp.htm>, učitano: 21. ožujka 2018.)

Grafikon 2 Struktura ureda institucije Pučkog pravobranitelja

Izvor: <http://ombudsman.hr/hr/o-nama>, učitano: 21. ožujka 2018.

Pučki pravobranitelj podnosi redovito godišnje izvješće Hrvatskome saboru. Godišnje izvješće obvezno sadrži analizu i ocjenu stanja zaštite prava i sloboda u Republici Hrvatskoj, analizu i ocjenu stanja vezanu za određene pojavne oblike povreda prava pojedinaca ili pojedinih društvenih skupina. Također Pučki pravobranitelj može podnositi i posebna izvješća Hrvatskome saboru o pojedinim pitanjima iz svog djelokruga, osobito ako se radi o ugroženosti ustavnih i zakonskih prava većeg stupnja ili značaja. Godišnje izvješće mora se podnijeti najkasnije do kraja prvog tromjesečja za prethodnu kalendarsku godinu. (Zakon o pučkom pravobranitelju, članak 16., NN 76/12)

Prema područjima djelovanja, aktivnosti pučke pravobraniteljice uključuju: (Pučki pravobranitelj Republike Hrvatske, <http://ombudsman.hr/hr/o-nama/nadleznosti-i-ovlasti>, učitano 21. ožujka 2018.)

- ljudska prava
- diskriminacija
- nacionalni preventivni mehanizam

Ljudska prava

- razmatranje pritužbi o postojanju nezakonitosti i nepravilnosti u radu državnih tijela, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i pravnih osoba s javnim ovlastima, a u skladu s posebnim zakonima i pritužbi koje se odnose na rad pravnih i fizičkih osoba
- praćenje stanja ljudskih prava i ukazivanje na potrebu njihove zaštite
- istraživačko analitičku djelatnost
- praćenje ustavnosti zakona i drugih propisa
- poticanje na usklađivanje zakonodavstva s međunarodnim i europskim standardima i njihovu primjenu
- razvijanje i održavanje baze podataka i dokumentacije
- pravodobno i redovito informiranje javnosti i zainteresiranih dionika
- aktivno poticanje i održavanje suradnje s organizacijama civilnog društva, međunarodnim organizacijama i znanstvenoistraživačkim institucijama.

Diskriminacija

- zaprimanje prijava svih fizičkih i pravnih osoba
- pružanje potrebnih obavijesti fizičkim i pravnim osobama o njihovim pravima i obvezama te mogućnostima sudske i druge zaštite
- ispitivanje pojedinačnih prijava i poduzimanje radnji u okviru nadležnosti, potrebnih za otklanjanje diskriminacije i zaštitu prava diskriminirane osobe (ukoliko nije započet sudski postupak)
- upozoravanje javnosti na pojave diskriminacije
- uz pristanak stranke, provođenje postupka mirenja, uz mogućnost sklapanja izvansudske nagodbe
- podnošenje kaznenih prijava u vezi sa slučajevima diskriminacije nadležnom državnom odvjetništvu
- prikupljanje i analiza statističkih podataka o slučajevima diskriminacije
- izvještavanje Hrvatskog sabora o pojavama diskriminacije, u godišnjem izvješću, a po potrebi i izvanrednim izvješćem
- provođenje istraživanja u području diskriminacije, davanje mišljenja i preporuka te predlaganje odgovarajućih zakonskih i strateških rješenja Vladi RH

Nacionalni preventivni mehanizam

- obilaske mjesta u kojima se nalaze ili bi se mogle nalaziti osobe lišene slobode
- davanje preporuka nadležnim tijelima vlasti i ustanovama radi poboljšavanja postupanja prema osobama lišenim slobode i uvjeta u kojima se one nalaze
- davanje prijedloga i primjedbi na zakone i druge propise
- suradnju s Pododborom UN-a za sprečavanje mučenja i drugih okrutnih, nečovječnih ili ponižavajućih postupanja ili kažnjavanja

Svatko tko smatra da su nezakonitim ili nepravilnim radom državnih i drugih javnih tijela ugrožena ili povrijeđena ustavna ili zakonska prava i slobode može podnijeti pritužbu pučkom pravobranitelju radi pokretanja postupka. (Zakon o pučkom pravobranitelju, članak 20. st. 1., NN 76/12)

Pritužba se podnosi u pisanom obliku ili usmeno na zapisnik. Pritužba u pravilu sadržava ime i prezime podnositelja pritužbe ili osobe čija su prava povrijeđena, adresu stanovanja ili adresu za primanje pismena, okolnosti i činjenice na kojima se temelji pritužba, oznaku tijela koje je ugrozilo ili povrijedilo pravo, podatak je li već korišteno pravno sredstvo i kad je podneseno te potpis podnositelja pritužbe. (Zakon o pučkom pravobranitelju, članak 21. st. 1.-2., NN 76/12)

5. IZVRŠNA VLAST

Izvršna vlast s razgranatim upravnim sustavom je organizacija posve druge vrste od zakonodavne vlasti. Tradicionalno težište djelovanja država, zaštita unutarnje i vanjske sigurnosti države, domena je izvršne vlasti, njezina policijskog i vojnog aparata. (Pusić, 2007.)

Ustavno- pravni odnos između državnog poglavara i Vlade određuje predsjednički, parlamentarni ili polupredsjednički sustav. Ustavne promjene 2000. godine okončale su sustav dvojne izvršne vlasti i nadmoćnog položaja predsjednika Republike. (Šutić, 2011.)

5.1. Polupredsjednički i parlamentarni sustav

Problem ustrojstva vlasti dakako, nije isključivo znanstveno niti ustavno-pravno pitanje, ali ne smije biti ograničeno na kratkoročne interese političkog nadmetanja osoba i stranaka. Bit problema je u traženju odgovora na pitanje kakav sustav ustrojstva vlasti odgovara pojedinoj državi, s obzirom na konkretne političke prilike i izgleda njihovog razvitka. Vlast mora biti djelotvorna te istodobno podvrgnuta stalnom i trajnom demokratskom nadzoru. (Smerdel, Branko, PARLAMENTARNI SUSTAV I STABILNOST HRVATSKOG USTAVA; Slijede li nakon predsjedničkih izbora nove promjene ustrojstva vlasti?, u: Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Vol.60 No.1 Veljača 2010., str 4.-5.)

U kratkoj povijesti ustavnosti Republike Hrvatske primijenjena su dva ustavna oblika organizacije vlasti: prvo, polupredsjednički sustav, od 1990. do 2000. godine; drugo, jedna inačica parlamentarnog sustava, uvedena ustavnim promjenama iz godine 2000. i bitno nadopunjena ustavnim promjenama iz 2001. godine, kojima je ukinut bikameralizam.⁶ (Smerdel, S., op.cit., str. 8.)

Odluka o prihvaćanju polupredsjedničkog sustava u Republici Hrvatskoj donesena je iz tri razloga: prvo, politička koncepcija upravljanja državom Franje Tuđmana, predsjednika stranke koja je pobijedila na prvim višestranačkim izborima, čemu je teorija spremno dala svoj prilog nudeći francuski primjer polupredsjedničkog sistema ; drugo, nepostojanje demokratske tradicije i prevladavajuća sklonost novih političkih elita sustavu koncentracije i personalizacije vlasti i treće, ocjena ustavotvoraca kako budućnost donosi takve probleme i

⁶ bikameralizam = dvodomni sustav parlamenta (<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=16762>, učitano 23. ožujka 2018.)

opasnosti, koji zahtijevaju centralizaciju političkog odlučivanja. (Smerdel, S., op.cit., str. 6.-7.)

Zadaća hrvatskih ustavotvoraca iz 2000. godine bila je stoga osmisлити i formulirati ustavne odredbe koje bi u svim aspektima i područjima uređivanja ustrojstva vlasti i lokalne samouprave, dosljedno i jasno razradile i primijenile načelo diobe vlasti u njegovom suvremenom značenju. Smisao načela diobe vlasti nije organizacijsko i funkcionalno odvajanje triju temeljnih grana vlasti koje bi onda, kako se često pogrešno tumači, djelovale neovisno jedna od druge. Takvo odvajanje ne samo što nije uopće moguće provesti, već bi sam takav pokušaj djelovao razorno na jedinstvo pravnog sustava i djelotvornost vlasti. Nasuprot takvim idejama, smisao primjene diobe vlasti je u tome da organizacijski omogući uzajamnu provjeru i ravnotežu između nositelja najviših državnih funkcija. Pored horizontalne dimenzije, gdje se uređuju odnosi između nositelja zakonodavne, izvršne i sudbene grane vlasti, dioba obuhvaća i vertikalnu dimenziju, odnose između središnje vlasti i lokalne samouprave utemeljene na ustavnoj razdiobi ovlasti, sukladno načelu ustavno zajamčenog prava na lokalnu samoupravu. (Smerdel, S., op.cit., str. 11.-12.)

Promjenama iz 2000. godine, predsjedniku Republike umanjene su ovlasti, pa tako: „Predsjednika biraju građani neposredno, ali je ograničen institucijom supotpisa u donošenju većine svojih odluka, no s naglašenim ovlastima kod pojave kriznih situacija.“ (Smerdel, S., op.cit., str. 15.)

Iščitavajući Ustav iz 1990. godine i Ustav današnjice nakon svih promjena, uočavamo razlike, odnosno promjene koje su nastupile 2000. godine (umanjene ovlasti predsjednika):

Primjer 1.

Članak 98.

Predsjednik Republike:

- *raspisuje izbore za domove Sabora Republike Hrvatske i saziva ih na prvo zasjedanje*
- *raspisuje referendum, u skladu s Ustavom;*
- *imenuje i razrješuje dužnosti predsjednika Vlade Republike Hrvatske;*
- *na prijedlog predsjednika Vlade Republike Hrvatske imenuje i razrješuje dužnosti njezine potpredsjednike i članove;*
- *daje pomilovanja;*
- *dodjeljuje odlikovanja i priznanja određena zakonom;*
- *obavlja druge dužnosti određene Ustavom⁷*

Članak 98.

Predsjednik Republike:

- *raspisuje izbore za Hrvatski sabor i saziva ga na prvo zasjedanje,*
- *raspisuje referendum u skladu s Ustavom,*
- *povjerava mandat za sastavljanje Vlade osobi koja, na temelju raspodjele zastupničkih mjesta u Hrvatskom saboru i obavljenih konzultacija, uživa povjerenje većine svih zastupnika,*
- *daje pomilovanja,*
- *dodjeljuje odlikovanja i priznanja određena zakonom,*
- *obavlja druge dužnosti određene Ustavom.⁸*

⁷ Ustav Republike Hrvatske, članak 98., NN 56/1990

Primjer 2.

Članak 101.

Predsjednik Republike donosi uredbe sa zakonskom snagom i poduzima izvanredne mjere u slučaju ratnog stanja ili neposredne ugroženosti neovisnosti i jedinstvenosti Republike, ili kad su tijela državne vlasti onemogućena da redovito obavljaju ustavne dužnosti. Dok se predsjednik Republike koristi tim ovlastima, Zastupnički dom ne može biti raspušten.

Predsjednik Republike podnijet će uredbe sa zakonskom snagom na potvrdu Zastupničkomu domu Sabora Republike Hrvatske čim se Sabor bude mogao sastati.⁹

Članak 101.

Za vrijeme trajanja ratnog stanja Predsjednik Republike može donositi uredbe sa zakonskom snagom na temelju i u okviru ovlasti koje je dobio od Hrvatskoga sabora. Ako Hrvatski sabor nije u zasjedanju, Predsjednik Republike ima ovlast da uredbama sa zakonskom snagom uređuje sva pitanja koja zahtijeva ratno stanje.

U slučaju neposredne ugroženosti neovisnosti, jedinstvenosti i opstojnosti države, ili kad su tijela državne vlasti onemogućena da redovito obavljaju svoje ustavne dužnosti, Predsjednik Republike može, na prijedlog predsjednika Vlade i uz njegov supotpis, donositi uredbe sa zakonskom snagom.

Predsjednik Republike podnijet će uredbe sa zakonskom snagom na potvrdu Hrvatskom saboru čim se bude mogao sastati.¹⁰

5.2. Predsjednik Republike Hrvatske

Predsjednik Republike Hrvatske predstavlja i zastupa Republiku Hrvatsku u zemlji i inozemstvu te se brine za redovito i usklađeno djelovanje i za stabilnost državne vlasti.

Također, odgovara za obranu neovisnosti i teritorijalne cjelovitosti Republike. (Ustav Republike Hrvatske, članak 94., NN 05/14)

Predsjednik se bira na temelju općeg i jednakoga biračkog prava na neposrednim izborima tajnim glasanjem, a mandat traje pet godina. (Ustav Republike Hrvatske, članak 95. st. 1., NN 05/14)

Ustavom je određeno, u članku 95. stavak 2., kako: „*Nitko ne može biti biran više od dva puta za Predsjednika Republike.*“

Kandidate za predsjednika Republike Hrvatske mogu predlagati:

- registrirane političke stranke
- birači pojedinačno ili skupno.

Kandidati moraju prikupiti najmanje 10.000 potpisa birača koji podržavaju njegovu kandidaturu. Svaki birač može svojim potpisom podržati samo jednog kandidata. Prijedlozi

⁸ Ustav Republike Hrvatske, članak 98., NN 05/14

⁹ Ustav Republike Hrvatske, članak 101., NN 56/1990

¹⁰ Ustav Republike Hrvatske, članak 101. st. 1.-3., NN 05/14

kandidata za predsjednika Republike Hrvatske moraju prispjeti Državnom izbornom povjerenstvu Republike Hrvatske najkasnije u roku od 12 dana od dana raspisivanja izbora. Državno izborni povjerenstvo Republike Hrvatske će u roku od 48 sati od isteka tog roka objaviti listu kandidata za predsjednika Republike Hrvatske u svim dnevnim novinama u Republici Hrvatskoj i na Hrvatskoj radio-televiziji. (Ministarstvo uprave, <https://uprava.gov.hr/o-ministarstvu/ustrojstvo/uprava-za-politicki-sustav-i-organizaciju-uprave/izbori-u-republici-hrvatskoj/izbori-za-predsjednika-republike-hrvatske/850>, učitano 24. ožujka 2018.)

Predsjednik Republike bira se većinom svih birača koji su glasovali. Ako ni jedan od kandidata ne dobije takvu većinu, izbor se ponavlja nakon 14 dana. Na ponovljenom izboru pravo da budu birani imaju dva kandidata koja su u prvom glasovanju dobili najviše glasova. Ako koji od tih kandidata odustane, pravo da bude ponovno biran stječe kandidat koji je sljedeći po broju dobivenih glasova. Izbor Predsjednika Republike obavlja se najmanje 30, a najviše 60 dana prije isteka mandata. (Ustav Republike Hrvatske, članak 95. st. 3.-5., NN 05/14) Za predsjednika Republike Hrvatske mogu biti birani hrvatski državljani s navršenih 18 godina. (Zakon o izboru Predsjednika Republike Hrvatske, članak 2., NN 128/14)

Prije preuzimanja dužnosti, Predsjednik Republike pred predsjednikom Ustavnog suda Republike Hrvatske polaže svečanu prisegu kojom se obvezuje na vjernost Ustavu, a prisega i njeno polaganje uređuje se Zakonom o izboru Predsjednika Republike Hrvatske. (Ustav Republike Hrvatske, članak 95. st. 6.-7., NN 05/1)

Tekst prisege predsjednika Republike Hrvatske (Predsjednica.hr, <http://predsjednica.hr/stranica/4/>, učitano 24. ožujka 2018.):

"Prisežem svojom čašću da ću dužnost predsjednika Republike Hrvatske obavljati savjesno i odgovorno, na dobrobit hrvatskog naroda i svih hrvatskih državljana.

Kao hrvatski državni poglavar:

- *držat ću se Ustava i zakona,*
- *brinuti se za poštovanje ustavnopravnog poretka Republike Hrvatske,*
- *bdjeti nad urednim i pravednim djelovanjem svih tijela državne vlasti,*
- *čuvati nezavisnost, opstojnost i jedinstvenost države Hrvatske.*

Tako mi Bog pomogao."

Predsjednik Republike uživa ovlasti u područjima unutarnje i vanjske politike kao i ovlasti u području obrane i nacionalne sigurnosti.

Ovlasti u području unutarnje politike sukladno Ustavu Republike Hrvatske su sljedeća (Predsjednica.hr, <http://predsjednica.hr/stranica/4/>, učitano 24. ožujka 2018):

- raspisuje izbore za Hrvatski sabor i saziva ga na prvo zasjedanje;
- može sazvati Hrvatski sabor na izvanredno zasjedanje;
- povjerava mandat za sastavljanje Vlade osobi koja, na temelju raspodjele zastupničkih mjesta u Hrvatskom saboru i obavljenih konzultacija, uživa povjerenje većine svih zastupnika;
- donosi rješenje o imenovanju predsjednika Vlade Republike Hrvatske, uz supotpis predsjednika Hrvatskog sabora;

- imenuje privremenu nestranačku Vladu Republike Hrvatske, u slučajevima predviđenim Ustavom;
- raspušta Hrvatski sabor u slučajevima predviđenim Ustavom;
- po potrebi predlaže Vladi Republike Hrvatske održavanje tematskih sjednica i razmatranje određenih pitanja;
- može prisustvovati sjednicama Vlade Republike Hrvatske i sudjelovati u raspravi;
- predlaže Hrvatskom saboru izbor i razrješenje predsjednika Vrhovnog suda Republike Hrvatske u skladu s Ustavom;
- raspisuje referendum, u skladu s Ustavom;
- daje pomilovanja u skladu sa zakonom;
- dodjeljuje odlikovanja i priznanja određena zakonom.

Ovlasti u području vanjske politike sukladno Ustavu Republike Hrvatske i Zakonu o vanjskim poslovima su (Ibid.):

- odlučuje o osnivanju diplomatskih misija i konzularnih ureda Republike Hrvatske
- odlučuje o postavljanju i opozivu šefova diplomatskih misija Republike Hrvatske u inozemstvu
- prima vjerodajnice i opozivna pisma inozemnih šefova diplomatskih misija.

Ovlasti u području obrane i nacionalne sigurnosti sukladno Ustavu Republike Hrvatske i Zakonu o obrani (Ibid.):

- predstavlja Oružane snage Republike Hrvatske u zemlji i inozemstvu;
- donosi Vojnu strategiju Republike Hrvatske;
- objavljuje rat i zaključuje mir, na temelju odluke Hrvatskoga sabora;
- imenuje i razrješuje dužnosti načelnika Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske te vojne zapovjednike;
- naređuje, uz supotpis predsjednika Vlade, uporabu oružanih snaga u slučaju neposredne ugroženosti neovisnosti, jedinstvenosti i opstojnosti države, iako nije proglašeno ratno stanje;
- donosi uredbе sa zakonskom snagom u slučaju ratnog stanja te u slučaju neposredne ugroženosti neovisnosti, jedinstvenosti i opstojnosti države.

Predsjednik Republike odgovoran je za povredu Ustava koju počinu u obavljanju svojih dužnosti. Postupak za utvrđivanje posebne odgovornosti Predsjednika Republike može pokrenuti Hrvatski sabor dvotrećinskom većinom svih zastupnika. O odgovornosti Predsjednika Republike odlučuje Ustavni sud Republike Hrvatske dvotrećinskom većinom svih sudaca. (Ustav Republike Hrvatske, članak 105. st. 1.-3., NN 05/14)

Predsjednik Republike ima imunitet nepovredivosti. Predsjednik Republike ne može biti pritvoren niti se protiv njega može pokrenuti kazneni postupak bez prethodnog odobrenja Ustavnog suda. Predsjednik Republike može biti pritvoren bez odobrenja Ustavnog suda samo ako je zatečen da čini kazneno djelo za koje je propisana kazna zatvora u trajanju dužem od pet godina. U takvom slučaju državno tijelo koje je Predsjednika Republike pritvorilo,

dužno je o tome odmah obavijestiti predsjednika Ustavnog suda. (Ustav Republike Hrvatske, članak 106., NN 05/14)

Trenutna predsjednica jest Kolinda Grabar-Kitarović kojoj mandat teče od predsjedničkih izbora 2014. godine.

5.3. Vlada Republike Hrvatske

Vlada Republike Hrvatske obavlja izvršnu vlast u skladu s Ustavom i zakonom. U obavljanju izvršne vlasti Vlada određuje, usmjerava i usklađuje provedbu politika i programa te u tu svrhu predlaže i donosi strategije, daje smjernice, donosi akte te poduzima druge mjere potrebne za uređenje odnosa iz područja svoje nadležnosti. (Vlada Republike Hrvatske, <https://vlada.gov.hr/kako-funkcionira-vlada/64>, učitano 29. ožujka 2018.)

Do 2000. godine, odnosno dok je Hrvatska još bila u polupredsjedničkom sustavu, predsjednik Republike imao je ključnu ulogu u postavljanju predsjednika Vlade i resornih ministara, međutim nakon ustavnih promjena, uvođenjem čistog parlamentarnog sustava funkcija predsjednika pri povjeravanju mandata za sastavljanje Vlade postaje formalna. Drugim riječima, predsjednik ima formalnu ovlast da povjeri mandat za sastavljanje Vlade osobi koja je u Saboru, prethodnim koalicijskim dogovorom ili na temelju apsolutne mandatne većine jedne stranke, stvorila preduvjete da uspješno formira Vladu, to jest osobi koja uživa povjerenje većine svih zastupnika. Odmah nakon sastavljanja Vlade, a najkasnije u roku od 30 dana od prihvaćanja mandata, mandatar je dužan predstaviti Vladu i program Vlade Hrvatskom saboru i zatražiti glasovanje o povjerenju. Vlada će stupiti na dužnost kada joj povjerenje iskaže većina svih zastupnika Sabora. Nakon toga, predsjednik Republike donijet će rješenje o imenovanju predsjednika Vlade, ali uz supotpis predsjednika Hrvatskog Sabora. (Šutić, 2011.)

Kada Vlada ima povjerenje Sabora, predsjednik Vlade i članovi Vlade tada pred Hrvatskim Saborom daju svečanu prisegu (Zakon o Vladi Republike Hrvatske, članak 5., NN 93/16):

»Prisežem da ću dužnost člana Vlade savjesno i časno obnašati, poštivati Ustav, zakone i pravni poredak, te se zalagati za svekoliki napredak Republike Hrvatske.«

Predsjednik Vlade i članovi Vlade mogu podnijeti ostavku. Predsjednik Vlade podnosi ostavku Hrvatskom saboru, a ako to učini smatra se da su ostavku podnijeli svi članovi Vlade, dok član Vlade podnosi ostavku predsjedniku Vlade.

Ako Hrvatski sabor prihvati ostavku predsjednika Vlade, Vlada će obavljati tehničke poslove do imenovanja nove Vlade, a ako predsjednik Vlade prihvati ostavku pojedinog člana Vlade, rješenje o razrješenju toga člana Vlade donosi predsjednik Vlade i o tome izvješćuje Hrvatski sabor. Predsjednik Vlade će novog člana Vlade predstaviti na prvoj idućoj sjednici Hrvatskoga sabora i zatražiti glasovanje o povjerenju tom članu. (Zakon o Vladi Republike Hrvatske, članak 6.-7., NN 93/16)

Prema članku 112. Ustava Republike Hrvatske, Vlada Republike Hrvatske:

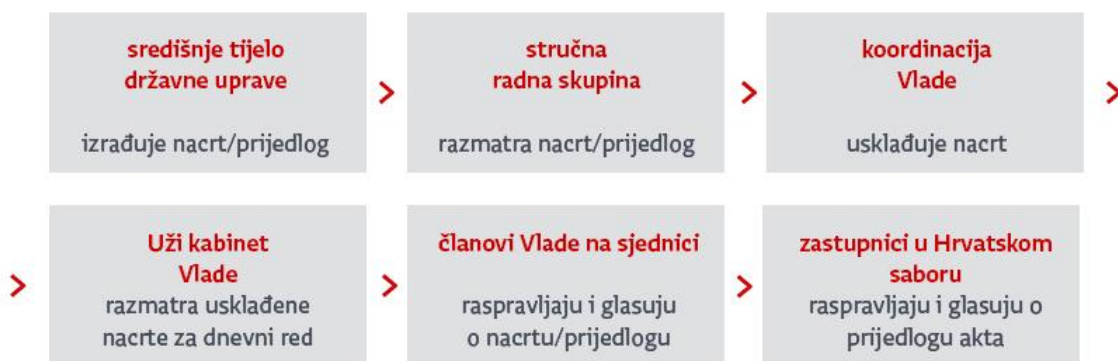
- predlaže zakone i druge akte Hrvatskom saboru,
- predlaže državni proračun i završni račun,
- provodi zakone i druge odluke Hrvatskoga sabora,
- donosi uredbe za izvršenje zakona,
- vodi vanjsku i unutarnju politiku,
- usmjerava i nadzire rad državne uprave,
- brine o gospodarskom razvitku zemlje,
- usmjerava djelovanje i razvitak javnih službi,
- obavlja druge poslove određene Ustavom i zakonom.

Vlada odlučuje natpolovičnom većinom glasova svih članova Vlade, a u slučaju da su glasovi podijeljeni odlučuje glas predsjednika Vlade. (Zakon o Vladi Republike Hrvatske, članak 13., NN 93/16)

Vlada odlučuje dvotrećinskom većinom glasova svih članova Vlade kad nadležnim državnim tijelima predlaže (Zakon o Vladi Republike Hrvatske, članak 14., NN 93/16):

- promjenu Ustava Republike Hrvatske
- udruživanje ili razdruživanje s drugim državama
- promjenu granica Republike Hrvatske
- raspuštanje Hrvatskog sabora
- raspisivanje državnog referenduma

Grafikon 3 Funkcioniranje Vlade RH

Izvor: <https://vlada.gov.hr/kako-funkcionira-vlada/64>, 29. ožujka 2018

Vlada predlaže Hrvatskom saboru zakone i druge akte te državni proračun i završni račun, provodi zakone i druge odluke Hrvatskoga sabora, donosi uredbe za izvršenje zakona, vodi vanjsku i unutarnju politiku, usmjerava i nadzire rad državne uprave, brine o gospodarskom razvitku zemlje, usmjerava djelovanje i razvitak javnih službi te obavlja druge poslove određene Ustavom i zakonom. (Vlada Republike Hrvatske, <https://vlada.gov.hr/kako-funkcionira-vlada/64>, učitano 29.ožujka 2018.)

Ustrojstvo, način rada i odlučivanje Vlade propisani su Zakonom o Vladi Republike Hrvatske i poslovníkom Vlade. Vladu Republike Hrvatske čine (Šutić 2011.):

- predsjednik (premijer)
- potpredsjednici
- ministri

Predsjednik Vlade na čelu je Vlade Republike Hrvatske. Zajedno s članovima Vlade odgovoran je za odluke koje Vlada donosi, a Vlada je odgovorna Hrvatskom saboru.

Predsjednik Vlade (Vlada Republike Hrvatske, <https://vlada.gov.hr/kako-funkcionira-vlada/64>, učitano 29.ožujka 2018.):

- predstavlja Vladu,
- saziva sjednice i njima predsjedava,
- upravlja radom Vlade i potpisuje akte koje Vlada donosi.

Predsjednik Vlade može članovima Vlade davati određene upute za rad, posebna zaduženja, odnosno zadaće, te ih ovlastiti za provedbu i izvršavanje određenih projekata. (Vlada Republike Hrvatske, <https://vlada.gov.hr/kako-funkcionira-vlada/64>, učitano 29.ožujka 2018.)

Broj i nazivi ministarstava promjenjivi su te se više resornih ministarstava mogu spojiti u jedno ministarstvo ili razdvojiti u više ministarstava. U Republici Hrvatskoj u 2018. godini imamo sljedeća ministarstva (Središnji državni portal, <https://gov.hr/ministarstva-i-drzavna-tijela/58>, učitano 30. ožujka 2018.):

- Ministarstvo uprave
- Ministarstvo zdravstva
- Ministarstvo pravosuđa
- Ministarstvo hrvatskih branitelja
- Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije
- Ministarstvo državne imovine
- Ministarstvo unutarnjih poslova
- Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku
- Ministarstvo financija
- Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta
- Ministarstvo obrane
- Ministarstvo vanjskih i europskih poslova
- Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava
- Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture
- Ministarstvo poljoprivrede
- Ministarstvo turizma
- Ministarstvo zaštite okoliša i energetike
- Ministarstvo graditeljstva i prostornoga uređenja
- Ministarstvo znanosti i obrazovanja
- Ministarstvo kulture

Vlada je ustrojena na sljedeći način: uži kabinet, ured predsjednika Vlade, Glavno tajništvo, radna tijela Vlade. (Zakon o Vladi Republike Hrvatske, članak 16.-20., NN 93/16)

Uži kabinet – čine ga predsjednik i potpredsjednici Vlade. Predlaže provedbu politike Vlade, prati ostvarivanje programa rada Vlade, prethodno raspravlja određena pitanja iz nadležnosti Vlade te usklađuje rad članova Vlade u obavljanju povjerenih im zadaća. Sjednicama Užeg kabineta Vlade predsjedava predsjednik Vlade, a u slučaju njegove odsutnosti ili spriječenosti predsjedava potpredsjednik Vlade kojeg odredi predsjednik Vlade. Na sjednicu Užeg kabineta Vlade mogu se pozvati i ostali članovi Vlade, kao i druge osobe koje odredi predsjednik Vlade. Iznimno u slučaju kad se Vlada ne može sastati u doba ratnog stanja ili neposredne ugroženosti neovisnosti, jedinstvenosti i opstojnosti Republike Hrvatske te velikih prirodnih nepogoda, Uži kabinet Vlade odlučuje o pitanjima iz djelokruga Vlade. Odluke Užeg kabineta Vlade potvrđuju se na prvoj sljedećoj sjednici Vlade. (Zakon o Vladi Republike Hrvatske, članak 16.-17., NN 93/16)

Ured predsjednika Vlade- obavlja stručne i administrativne poslove za potrebe predsjednika Vlade po njegovom nalogu. (Zakon o Vladi Republike Hrvatske, članak 18., NN 93/16)

Glavno tajništvo- Glavno tajništvo obavlja stručne, analitičke, upravno-pravne, administrativne, opće, tehničke, pomoćne i informatičke poslove za potrebe Vlade, te potpredsjednika i članova Vlade. Za Ured predsjednika Vlade, Glavno tajništvo obavlja opće, tehničke, pomoćne i informatičke poslove. Glavnim tajništvom upravlja glavni tajnik, kojeg imenuje Vlada na prijedlog predsjednika Vlade, a koji za svoj rad odgovara predsjedniku Vlade i Vladi. (Zakon o Vladi Republike Hrvatske, članak 20., NN 93/16)

Radna tijela Vlade- stalna ili povremena. (Šutić, 2011.)

Primjer 1. (Radna tijela Vlade)

članak 23. st.1.

„Radi utvrđivanja stanja, izrade strateških razvojnih planova i analiza, pripreme prijedloga i usklađivanja provedbe pojedinih projekata iz programa Vlade te za pojedina pitanja stalne ili povremene prirode od značaja za obavljanje dužnosti predsjednika Vlade, predsjednik Vlade može imenovati savjetnike posebne savjetnike ili osnivati savjete i imenovati članove savjeta.“

Republika Hrvatska je do sada imala 14 saziva Vlade, među kojima je i prva hrvatska Vlada, na čelu sa Stipom Mesićem. Hrvatska tada započinje prijelaz iz socijalističkog u demokratski višestranački sustav, iz dogovornog u tržišno gospodarstvo. Zadnji, četrnaesti, saziv Vlade predvodi premijer Andrej Plenković. (Vlada Republike Hrvatske, <https://vlada.gov.hr/prethodne-vlade-11348/11348>, učitano 31. ožujka. 2018.)

6. SUDBENA VLAST

Pravosuđe kao institucija i funkcija doživjelo je u današnjoj ustavnoj državi neusporedivu „revaluaciju“¹¹. Tome valja dodati da se „krunidba“ pravne zaštite i pravne države često vidi u posebnome ustavnom sudstvu. (Häberle, 2002.)

Sudbenu vlast obavljaju sudovi, ona je samostalna i neovisna. (Šutić, 2011.)

Grafikon 4 Struktura sudova u RH

Izvor: Vrhovni sud Republike Hrvatske, <http://www.vsrh.hr/EasyWeb.asp?pcpid=30>, učitano 31. ožujka 2018.

U Republici Hrvatskoj kao sudovi prvog stupnja djeluju 61 prekršajna, 67 općinskih, 7 trgovačkih i 4 upravna suda. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Visoki upravni sud Republike Hrvatske, Visoki prekršajni sud te županijski sudovi su, u pravilu, sudovi drugog stupnja. Županijski sudovi (15 sudova) obavljaju i poslove istrage te suđenja u nekim kaznenim predmetima prvog stupnja, dok Visoki upravni sud Republike Hrvatske odlučuje o zakonitosti općih akata. Vrhovni sud Republike Hrvatske, kao najviši sud, osigurava jedinstvenu primjenu zakona i ravnopravnost svih u njegovoj primjeni. U Hrvatskoj, dakle, djeluje ukupno 158 sudova. (Vrhovni sud Republike Hrvatske, <http://www.vsrh.hr/EasyWeb.asp?pcpid=30>, učitano 31. ožujka 2018.)

Sudovi sude na temelju Ustava, međunarodnih ugovora, zakona i drugih važećih izvora prava. Zabranjen je svaki oblik utjecaja na donošenje sudske odluke, posebno svaki oblik prisile prema sucima, zlouporaba javnih ovlasti i osobnog utjecaja te korištenje medija i javnih istupanja na način suprotan načelima demokratskog društva, a koje ima za svrhu utjecaj na tijek i ishod sudskih postupaka. (Zakon o sudovima, članak 5. i 6. st. 1., NN 82/16)

Sudac se mora ponašati tako da čuva svoj ugled i ugled sudbene vlasti, te ne dovede u pitanje svoju nepristranost i neovisnost u suđenju i samostalnost sudbene vlasti. Sudac je dužan stalno se stručno usavršavati i sudjelovati u programima obrazovanja i usavršavanja Pravosudne akademije, ovlašten je pisati stručne ili znanstvene radove, objavljivati sadržaje

¹¹ revaluacija = povećanje vrijednosti domaće valute u odnosu na njenu standardnu vrijednost

pravomoćnih sudskih odluka, sudjelovati kao predavač na Pravosudnoj akademiji te kao nastavnik ili suradnik u nastavi iz područja prava na sveučilišnom i stručnom studiju, sudjelovati u radu stručnih ili znanstvenih skupova i sudjelovati u pripremanju nacrtu propisa. (Vrhovni sud Republike Hrvatske, <http://www.vsrh.hr/EasyWeb.asp?pcpid=33>, učitano 31. ožujka 2018.)

Sudac ne smije (Vrhovni sud Republike Hrvatske, <http://www.vsrh.hr/EasyWeb.asp?pcpid=33>, učitano 31. ožujka 2018.):

- biti član političke stranke niti se baviti političkom djelatnošću,
- koristiti svojim radom u sudu i ugledom suda za ostvarenje svojih privatnih interesa,
- obavljati odvjetničku ili javnobilježničku službu ili poslove člana upravnog ili nadzornog odbora trgovačkog društva ili druge pravne osobe,
- obavljati niti drugu službu ili posao koji bi mogli utjecati na njegovu samostalnost, nepristranost ili neovisnost ili bi se umanjio njegov društveni, ugled ili je inače nespojiv s obnašanjem sudačke dužnosti.

Sudačka dužnost je stalna. Sudac će biti razriješen sudačke dužnosti (Vrhovni sud Republike Hrvatske, <http://www.vsrh.hr/EasyWeb.asp?pcpid=31>, 31. ožujka 2018.):

- ako to sam sudac zatraži,
- ako trajno izgubi sposobnost obavljanja svoje dužnosti,
- ako bude osuđen za kazneno djelo koje ga čini nedostojnim obavljanja sudačke dužnosti,
- ako u skladu sa zakonom, zbog počinjenja teškog stegovnog djela, tako odluči Državno sudbeno vijeće,
- kad navrši 70 godina.

Opće je mjesto u pravnoj teoriji da pojam „zakonitosti“ ne znači samo zahtjev da pravni akti budu u skladu sa zakonom, već taj pojam uključuje i zahtjev da i sami zakoni budu usklađeni s aktom koji je po pravnoj snazi iznad njih, dakle s ustavom. Načelo zakonitosti ima dva aspekta – formalnu zakonitost, koja nalaže da niži pravni akt bude donesen od strane organa koji je višim pravnim aktom određen kao nadležan za njegovo donošenje, te da bude donesen po postupku i u formi koji su također određeni višim aktom, i - materijalnu zakonitost, koja nalaže da niži pravni akt bude sadržajno usklađen s višim. U slučaju da nije ispunjen koji od ovih uvjeta, niži pravni akt je nezakonit – formalno ili/i materijalno. Zakonitost općih pravnih akata ispituju i kontroliraju prije svega ustavni sudovi, dok se zakonitost individualnih pravnih akata štiti putem pravnih lijekova koje stranke podnose u sudskim i upravnim postupcima. Kontrolu zakonitosti sudskih odluka, a time i zaštitu prava stranaka, obavlja sud koji je hijerarhijski viši od onog koji je donio odluku u nižem stupnju, i to na način da viši sud odlučuje o povredama procesnog i materijalnog prava počinjenim od nižih sudova. U prvom slučaju (kod povreda procesnog prava) viši sudovi ispituju formalnu, a u drugom slučaju (kod povreda materijalnog prava) ispituju materijalnu zakonitost. (Harašić, Ž., (2010) Zakonitost kao pravno načelo i pravni argument. Split: Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu)

6.1. Ustavni sud

Ustavno sudovanje na području Republike Hrvatske uvedeno je 1963. godine. Ustavni sud počeo je djelovati 1964. godine.

Ustavno sudovanje u Republici Hrvatskoj dijeli se na dva povijesna razdoblja (Ustavni sud Republike Hrvatske, <https://www.usud.hr/hr/povijest-razvitak-hrvatskog-ustavnog-sudovanja>, učitano 31. ožujka 2018) :

- ustavno sudovanje u bivšoj Socijalističkoj Republici Hrvatskoj od 1963. do 1990. - razdoblje u kojem je Hrvatska bila jedna od šest federalnih jedinica (republika) u sastavu bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije;
- ustavno sudovanje u Republici Hrvatskoj od 1990. do danas - razdoblje nakon stjecanja neovisnosti i samostalnosti Republike Hrvatske.

25. srpnja 1990. i dotadašnjem Ustavnom sudu Socijalističke Republike Hrvatske izmijenjen je naziv u "Ustavni sud Republike Hrvatske". Dana 5. prosinca 1991. Sabor Republike Hrvatske je na zajedničkoj sjednici svih triju vijeća donio Odluku o izboru sudaca. Ustavnog suda Republike Hrvatske, kojom je u Ustavni sud izabrano prvih devet od ukupno 11 sudaca Ustavnog suda. Za prvog predsjednika Ustavnog suda Republike Hrvatske izabran je 7. prosinca 1991. Jadranko Crnić koji je i u prethodnom mandatu obnašao dužnost suca (od 1984.) odnosno predsjednika Ustavnog suda (od 1990.). Kao sudac Ustavnog suda Republike Hrvatske, dužnost predsjednika Ustavnog suda Republike Hrvatske obnašao je u dvama mandatima, do prosinca 1999. (Ustavni sud Republike Hrvatske, <https://www.usud.hr/hr/povijest-razvitak-hrvatskog-ustavnog-sudovanja>, učitano 31. ožujka 2018.)

Ustavni sud Republike Hrvatske čini trinaest sudaca koje bira Hrvatski sabor dvotrećinskom većinom glasova ukupnog broja zastupnika iz reda istaknutih pravnika, osobito sudaca, državnih odvjetnika, odvjetnika i sveučilišnih profesora pravnih znanosti, na način i u postupku propisanim ustavnim zakonom. Mandat suca Ustavnog suda traje osam godina, a produžuje se do stupanja na dužnost novog suca u slučaju da do njegova isteka novi sudac nije izabran ili nije stupio na dužnost, a iznimno najdulje do šest mjeseci. Postupak kandidiranja sudaca Ustavnog suda i predlaganja za izbor Hrvatskom saboru provodi odbor Hrvatskoga sabora, nadležan za Ustav. Ustavni sud Republike Hrvatske bira predsjednika suda na vrijeme od četiri godine. (Ustav Republike Hrvatske, članak 126., NN 05/14)

Prije nego što stupe na dužnost suci Ustavnog suda polažu pred predsjednikom Republike Hrvatske prisegu koja glasi (Ustavni sud Republike Hrvatske, <https://www.usud.hr/hr/prisega>, učitano 31. ožujka 2018.):

"Prisežem svojom čašću da ću se u obavljanju dužnosti suca Ustavnog suda Republike Hrvatske pridržavati Ustava i zakona Republike Hrvatske i da ću savjesno obavljati svoju dužnost."

Za suca Ustavnog suda može se izabrati osobu koja je hrvatski državljanin, diplomirani pravnik s najmanje 15 godina radnog iskustva u pravnoj struci koja se u toj struci istakla znanstvenim ili stručnim radom ili svojim javnim djelovanjem. Osoba koja je stekla doktorat pravnih znanosti i ispunjava druge navedene uvjete može se izabrati za suca Ustavnog suda

ako ima najmanje 12 godina radnog iskustva u pravnoj struci. (Ustavni sud Republike Hrvatske, <https://www.usud.hr/hr/izbor>, učitano 31. ožujka 2018.)

Prema Ustavu iz 1990. godine i na temelju izmjena koje su donijete do danas, nadležnosti Ustavnog suda su (Ustav Republike Hrvatske, članak 129., NN 05/14):

- odlučuje o suglasnosti zakona s Ustavom,
- odlučuje o suglasnosti drugih propisa s Ustavom i zakonom,
- može ocjenjivati ustavnost zakona te ustavnost i zakonitost drugih propisa koji su prestali važiti ako od tog prestanka do podnošenja zahtjeva ili prijedloga za pokretanje postupka nije prošlo više od godine dana,
- odlučuje povodom ustavnih tužbi protiv pojedinačnih odluka državnih tijela, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te pravnih osoba s javnim ovlastima kad su tim odlukama povrijeđena ljudska prava i temeljne slobode, kao i pravo na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu zajamčeni Ustavom Republike Hrvatske,
- prati ostvarivanje ustavnosti i zakonitosti te o uočenim pojavama neustavnosti i nezakonitosti izvješćuje Hrvatski sabor,
- rješava sukob nadležnosti između tijela zakonodavne, izvršne i sudbene vlasti,
- odlučuje, u skladu s Ustavom, o odgovornosti Predsjednika Republike,
- nadzire ustavnost programa i djelovanja političkih stranaka i može, u skladu s Ustavom, zabraniti njihov rad,
- nadzire ustavnost i zakonitost izbora i državnog referenduma i rješava izborne sporove koji nisu u djelokrugu sudova,
- na prijedlog Vlade Republike Hrvatske utvrđuje nastup trajne spriječenosti predsjednika Republike da obavlja svoju dužnost, u kojem slučaju dužnost predsjednika Republike privremeno preuzima predsjednik Sabora Republike Hrvatske, (Šutić, 2011.)
- obavlja druge poslove određene Ustavom.

Također, Ustavni sud Republike Hrvatske ukinut će zakon ako utvrdi da je neustavan, a ukinut će ili poništiti drugi propis ako utvrdi da je neustavan ili nezakonit. (Ustav Republike Hrvatske, članak 131., NN 05/14)

Suci Ustavnog suda imaju imunitet kao i zastupnici u Hrvatskom saboru. Sudac Ustavnog suda ne može biti pozvan na kaznenu odgovornost, pritvoren ili kažnjen za izraženo mišljenje ili glasovanje u Ustavnom sudu. Sudac Ustavnog suda ne može biti pritvoren niti se protiv njega može pokrenuti kazneni postupak bez odobrenja Ustavnog suda. Sudac Ustavnog suda može biti pritvoren bez odobrenja Ustavnog suda samo ako je zatečen da čini kažnjivo djelo za koje je propisana kazna zatvora u trajanju dužem od pet godina. U takvom slučaju državno tijelo, koje je suca Ustavnog suda pritvorilo, dužno je o tome odmah obavijestiti predsjednika Ustavnog suda. Ustavni sud može odlučiti da sudac Ustavnog suda protiv kojeg je pokrenut kazneni postupak ne obavlja dužnosti u Ustavnom sudu dok taj postupak traje. (Ustavni sud Republike Hrvatske, <https://www.usud.hr/hr/imunitet>, učitano 31. ožujka 2018.)

Slika 2 Pravo na podnošenje zahtjeva za ocjenu suglasnosti zakona sa Ustavom

Članak 35.

Zahtjev kojim se pokreće postupak pred Ustavnim sudom mogu podnijeti:

- jedna petina zastupnika Hrvatskoga sabora,
- radno tijelo Hrvatskoga sabora,
- predsjednik Republike Hrvatske,
- Vlada Republike Hrvatske za ocjenu suglasnosti propisa s Ustavom i zakonom,
- Vrhovni sud Republike Hrvatske ili drugi sud, ako pitanje ustavnosti i zakonitosti nastane u postupku vođenim pred tim sudom,
- Pučki pravobranitelj u postupcima iz članka 92. Ustava Republike Hrvatske,

Članak 36.

(1) Ako predstavničko tijelo jedinice lokalne ili područne (regionalne) samouprave u Republici Hrvatskoj smatra da zakon kojim se uređuje ustrojstvo, djelokrug ili financiranje jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave nije u skladu s Ustavom, ima pravo podnijeti zahtjev Ustavnom sudu za ocjenu suglasnosti tog zakona ili pojedinih njegovih odredaba s Ustavom.

(2) O zahtjevu iz stavka 1. ovoga članka Ustavni sud dužan je odlučiti po hitnom postupku, a najkasnije u roku od 30 dana od dana zaprimanja zahtjeva.

Članak 37.

(1) Ako sud u postupku utvrdi da zakon koji bi trebao primijeniti, odnosno pojedina njegova odredba nisu suglasni s Ustavom, zastat će s postupkom i podnijeti Ustavnom sudu zahtjev za ocjenu suglasnosti zakona, odnosno pojedine njegove odredbe s Ustavom.

(2) Ako sud u postupku utvrdi da drugi propis koji bi trebao primijeniti, odnosno pojedina njegova odredba nisu suglasni s Ustavom i zakonom, na konkretan slučaj će neposredno primijeniti zakon, a Ustavnom sudu će podnijeti zahtjev za ocjenu suglasnosti spornog propisa, odnosno pojedine njegove odredbe s Ustavom i zakonom.

(3) O podnijetim zahtjevima iz stavka 1. i 2. ovoga članka Ustavni sud će izvijestiti Vrhovni sud Republike Hrvatske.

Članak 38.

(1) Svaka fizička i pravna osoba ima pravo predložiti pokretanje postupka za ocjenu suglasnosti zakona s Ustavom i ocjenu suglasnosti drugih propisa s Ustavom i zakonom.

(2) Ustavni sud može i sam pokrenuti postupak za ocjenu suglasnosti zakona s Ustavom i ocjenu suglasnosti drugih propisa s Ustavom i zakonom.

Izvor: Ustav Republike Hrvatske, NN 05/14

Postupak i uvjeti za izbor sudaca Ustavnog suda Republike Hrvatske i prestanak njihove dužnosti, uvjeti i rokovi za pokretanje postupka ocjene ustavnosti i zakonitosti, postupak i pravno djelovanje njegovih odluka, zaštita ljudskih prava i temeljnih sloboda zajamčenih Ustavom i druga pitanja važna za izvršavanje dužnosti i rad Ustavnog suda Republike Hrvatske uređuju se ustavnim zakonom koji se donosi po postupku određenom za promjenu Ustava. Unutarnje ustrojstvo Ustavnog suda uređuje se njegovim poslovníkom. (Ustav Republike Hrvatske, članak 132., NN 05/14)

6.2. Vrhovni sud Republike Hrvatske

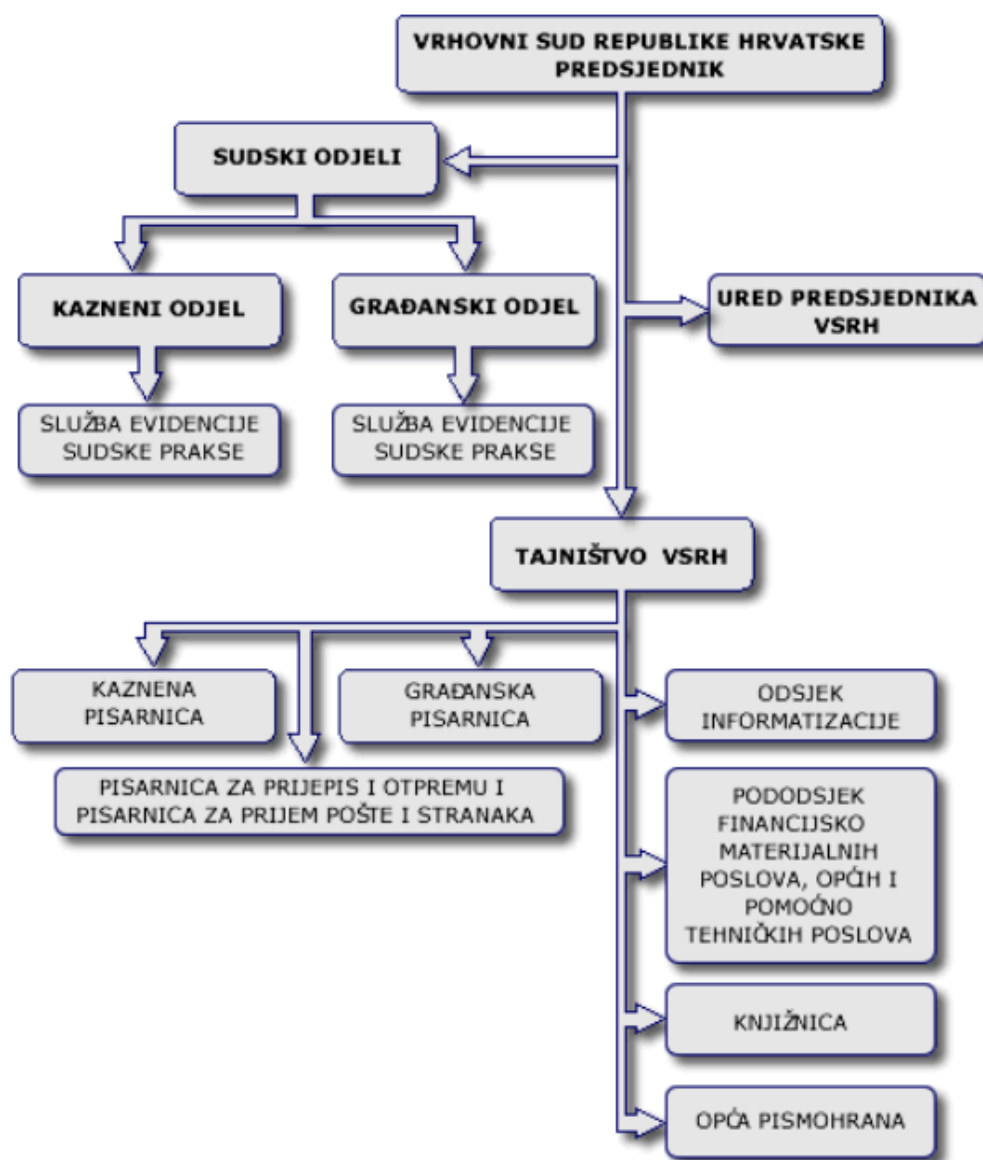
Najviši sud u Republici Hrvatskoj je Vrhovni sud Republike Hrvatske. (Zakon o sudovima, članak 14. st. 4., NN 82/16)

Vrhovni sud Republike Hrvatske kao najviši sud (Zakon o sudovima, članak 20., NN 82/16):

- osigurava jedinstvenu primjenu prava i ravnopravnost svih u njegovoj primjeni,
- odlučuje o redovnim pravnim lijekovima kad je to propisano posebnim zakonom,
- odlučuje o izvanrednim pravnim lijekovima protiv pravomoćnih odluka sudova u Republici Hrvatskoj,
- rješava o sukobu nadležnosti kad je to propisano posebnim zakonom,
- razmatra aktualna pitanja sudske prakse, analizira potrebe za stručnim usavršavanjem sudaca, sudskih savjetnika i sudačkih vježbenika te obavlja druge poslove određene zakonom.

Unutarnje ustrojstvo Vrhovnog suda Republike Hrvatske utvrđeno je Zakonom o sudovima i Poslovníkom o radu Vrhovnog suda.

Grafikon 5 Struktura Vrhovnog suda RH

Izvor: Vrhovni sud Republike Hrvatske, <http://www.vsrh.hr/EasyWeb.asp?pcpid=26>, učitano 3. travnja 2018.

Za predsjednika Vrhovnog suda Republike Hrvatske može biti izabrana osoba koja ispunjava opće i posebne uvjete za suca tog suda. Prije stupanja na dužnost predsjednik Vrhovnog suda Republike Hrvatske polaže pred predsjednikom Republike Hrvatske prisegu koja glasi (Zakon o sudovima, članak 44. st. 1.-2., NN 82/16):

„Prisežem da ću se u obnašanju svoje dužnosti pridržavati Ustava i zakona te štiti

cjelovitost, suverenitet i državno ustrojstvo Republike Hrvatske i Ustavom i zakonom utvrđene slobode i prava čovjeka. “

Predsjednik Vrhovnog suda (Zakon o sudovima, članak 44. st. 3., NN 82/16):

- predstavlja Vrhovni sud Republike Hrvatske i sudbenu vlast,
- obavlja poslove sudske uprave
- obavlja i druge poslove određene zakonom i Poslovníkom o radu Vrhovnog suda Republike Hrvatske.

Ured predsjednika predstavlja predstojnik Ureda, a u njemu se obavljaju (Šutić, 2011.):

- protokolarni poslovi koji se odnose na službene posjete predsjedniku i sucima Vrhovnog suda kao i posjete predsjednika i sudaca Vrhovnog suda,
- poslovi javnog priopćavanja
- poslovi prijevoda
- poslovi organizacije obveza predsjednika suda
- poslovi vođenja evidencija i izvješća o poslovima predsjednika
- vode se upisnici i pomoćne knjige svih predmeta sudske uprave.

Vrhovni sud Republike Hrvatske ima Kazneni i Građanski odjel i u njemu radi 42 suca, uključivo i predsjednika. Vrhovni sud izdaje „Izbor odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske“, periodičnu publikaciju u kojoj objavljuje sudsku praksu čineći je time dostupnom stručnoj, ali i cjelokupnoj javnosti. Vrhovni sud Republike Hrvatske ima i svoju web – stranicu (www.vsrh.hr) na kojoj se također objavljuje sudska praksa i koja je pristupačna svekolikoj javnosti. (Vrhovni sud Republike Hrvatske, <http://www.vsrh.hr/easyweb.asp?pcpid=30>, 3. travnja 2018.)

6.3. Upravni sud

Upravni sud, kao samostalan republički sud, osnovan je 1. srpnja 1977. godine. Do tada je sudska kontrola zakonitosti konačnih pojedinačnih upravnih akata bila osigurana u okviru upravnog odjela Vrhovnog suda Republike Hrvatske. Kao rezultat višegodišnjeg rada na reformi upravnog sudovanja kroz projekt CARDS 2004.¹²-podrška razvoju učinkovitijeg, modernijeg i djelotvornijeg upravljanja i rada Upravnog suda Republike Hrvatske u sklopu reforme upravnog sudstva i cjelokupne reforme pravosuđa u Republici Hrvatskoj, donesen je Zakon o upravnim sporovima, koji je stupio na snagu 1. siječnja 2012. godine. Navedenim Zakonom, kao i Zakonom o izmjenama Zakona o sudovima (Narodne novine, broj 130/11) uvedeno je dvostupanjsko upravno sudovanje. Ustanovljeni su prvostupanjski Upravni sudovi te Visoki upravni sud Republike Hrvatske. Od 1. siječnja 2012. godine Upravni sud Republike Hrvatske nastavio je s radom kao Visoki upravni sud Republike Hrvatske. (Visoki upravni sud Republike Hrvatske, <http://www.upravnisudrh.hr/about.html>, učitano 4. travnja 2018.)

Za rješavanje upravnih sporova od 1. siječnja 2012. godine u prvom stupnju, nadležni su upravni sudovi u Zagrebu, Splitu, Rijeci i Osijeku, osim upravnih sporova za koje je ZUS-

¹² Projekt financiran od strane Europske unije

om¹³ i drugim posebnim zakonima propisano da rješava Visoki upravni sud Republike Hrvatske. (Ibid.)

Upravni sudovi (Zakon o sudovima, članak 22., NN 82/16):

- odlučuju o tužbama protiv pojedinačnih odluka javnopravnih tijela,
- odlučuju o tužbama protiv postupanja javnopravnih tijela,
- odlučuju o tužbama zbog propuštanja donošenja pojedinačne odluke ili postupanja javnopravnog tijela u zakonom propisanom roku,
- odlučuju o tužbama protiv upravnih ugovora i izvršavanja upravnih ugovora,
- odlučuju u drugim zakonom propisanim slučajevima.

Visoki upravni sud Republike Hrvatske (Zakon o sudovima, članak 25., NN 82/16):

- odlučuje o žalbama protiv presuda upravnih sudova i rješenja protiv kojih je dopuštena žalba,
- odlučuje o zakonitosti općih akata,
- odlučuje o sukobu nadležnosti između upravnih sudova,
- odlučuje u drugim zakonom propisanim slučajevima.

Sjedište i područje nadležnosti upravnih sudova određeni su Zakonom o područjima i sjedištima sudova:

„Članak 9.

Sjedišta i područja nadležnosti upravnih sudova su:

I. Upravni sud u Osijeku za područja Brodsko-posavske, Osječko-baranjske, Požeško-slavonske, Virovitičko-podravске i Vukovarsko-srijemske županije.

II. Upravni sud u Rijeci za područja Istarske, Karlovačke, Ličko--senjske i Primorsko-goranske županije.

III. Upravni sud u Splitu za područja Dubrovačko-neretvanske, Splitsko-dalmatinske, Šibensko-kninske i Zadarske županije.

IV. Upravni sud u Zagrebu za područja Bjelovarsko-bilogorske, Koprivničko-križevačke, Krapinsko-zagorske, Međimurske, Sisačko--moslavačke, Varaždinske, Zagrebačke županije i Grada Zagreba.“

Zakonom o sudovima i Zakonom o upravnim sporovima propisano je da Visoki upravni sud Republike Hrvatske odlučuje o zakonitosti općih akata, pa su stoga osnovana i vijeća za ocjenu zakonitosti općih akata. Vijećem rukovodi sudac koji je predsjednik vijeća, a ostala četiri suca su članovi vijeća. Sjednice vijeća održavaju se jednom tjedno (utorkom). (Visoki upravni sud Republike Hrvatske, <http://www.upravnisudrh.hr/about.html>, učitano 4. travnja 2018.)

¹³ Zakon o upravnim sporovima NN 20/10, 143/12, 152/14, 94/16, 29/17

6.4. Županijski, općinski i trgovački sud

Racionalizacija mreže sudova u Republici Hrvatskoj započela je 2008. i 2009., a nastavljena je 2010. te 2011. i 2015. Tim procesima smanjen je broj općinskih sudova sa 108 na 24, broj prekršajnih sudova sa 114 na 22, broj županijskih sudova sa 21 na 15, a broj trgovačkih sa 13 na 8 sudova. S danom 1. siječnja 2012. s radom započela su i četiri upravna suda. (Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske, Prijedlog Zakona o područjima i sjedištima sudova, odjeljak II, u Zagrebu, siječanj 2018., <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages//Sjednice/2018/02%20velja%C4%8Da/81%20sjednica%20VRH/81%20-%203%20a.pdf>, učitano: 5. travnja 2018.)

Općinski sud uspostavlja se za područje jedne ili više općina, jednog ili više gradova ili dijela gradskog područja, a županijski sud uspostavlja se za područje jedne ili više županija ili dijela županije. Zakonom se može propisati da o nekom predmetu, za kojeg su nadležni dva ili više općinska suda, rješava jedan od tih općinskih sudova.

Općinski i županijski sudovi su redoviti sudovi u Republici, gdje su općinski sudovi prvostupanjski, a županijski sudovi drugostupanjski sudovi.

Dakle, u Hrvatskoj postoji 24 općinskih sudova: Bjelovar, Čakovec, Dubrovnik, Gospić, Karlovac, Koprivnica, Osijek, Požega, Pula, Rijeka, Sisak, Slavonski Brod, Split, Šibenik, Varaždin, Velika Gorica, Virovitica, Vukovar, Zadar, Zagreb (Općinski građanski sud, općinski kazneni sud, općinski radni sud), Novi Zagreb, Zlatar; te 15 županijskih sudova: Bjelovar, Dubrovnik, Karlovac, Osijek, Pula, Rijeka, Sisak, Slavonski Brod, Split, Šibenik, Varaždin, Velika Gorica, Vukovar, Zadar, Zagreb. (Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske, <https://pravosudje.gov.hr/pristup-informacijama-6341/ostale-informacije/pravosudna-tijela-rh/opcinski-sudovi-6412/6412>, učitano 5. travnja 2018.)

Općinski sudovi (Zakon o sudovima, članak 18., NN 82/16):

- rješavaju izvanparnične i ovršne predmete,
- rješavaju ostavinske predmete, zemljišnoknjižne predmete i vode zemljišne knjige,
- odlučuju o priznanju i ovrši odluka stranih sudova,
- obavljaju poslove međunarodne pravne pomoći u postupcima iz svoje nadležnosti,
- obavljaju poslove međunarodne pravosudne suradnje s državama članicama Europske unije u postupcima iz svoje nadležnosti.

Županijski sudovi (Zakon o sudovima, članak 19., NN 82/16):

- provode istražni i javnobilježnički stegovni postupak zbog stegovnih prijestupa i odlučuju o tim prijestupima u prvom stupnju, kad je to određeno zakonom,
- odlučuju o žalbama protiv odluka u stegovnim postupcima zbog neurednosti u obavljanju poslova javnih bilježnika kad je to određeno zakonom,
- obavljaju poslove međunarodne pravne pomoći u postupcima iz svoje nadležnosti,
- obavljaju poslove međunarodne pravosudne suradnje s državama članicama Europske unije u postupcima iz svoje nadležnosti,
- provode izvršenje strane kaznene odluke,
- obavljaju i druge poslove određene zakonom

Dok se jedan trgovački sud uspostavlja se za područje jedne ili više županija ili dijela županije, u Republici Hrvatskoj postoji samo jedan Visoki trgovački sud Republike Hrvatske sa sjedištem u Zagrebu.

Prvostupanjskih trgovačkih sudova u Hrvatskoj postoji osam; Bjelovar, Osijek, Pazin, Rijeka, Split, Varaždin, Zadar, Zagreb. (Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske, <https://pravosudje.gov.hr/pristup-informacijama-6341/ostale-informacije/pravosudna-tijela-rh/trgovacki-sudovi-6437/6437>, učitano 5. travnja 2018.)

Trgovački sudovi (Zakon o sudovima, članak 21., NN 82/16):

- postupaju u registarskim stvarima i vode sudske registre,
- odlučuju o upisima u upisnik brodova i jahti u onim stvarima koje su Pomorskim zakonikom stavljene u nadležnost trgovačkog suda, ograničenju odgovornosti brodarka, prigovorima protiv konačne diobene osnove za likvidaciju zajedničke havarije, ako zakonom za pojedinu vrstu predmeta nije drukčije određeno,
- odlučuju o prijedlozima u svezi s osnivanjem, radom i prestankom trgovačkog društva,
- odlučuju u izvanparničnim stvarima propisanim Zakonom o trgovačkim društvima,
- provode postupak priznanja inozemnih sudskih odluka, kao i arbitražnih odluka u trgovačkim sporovima,
- provode osiguranje dokaza za postupke za koje su inače nadležni,
- određuju mjere osiguranja u postupcima i povodom postupaka u kojima su inače nadležni,
- odlučuju o prijedlozima za otvaranje stečajnog postupka i provode stečajne postupke,
- obavljaju poslove međunarodne pravne pomoći u izvođenju dokaza u trgovačkim stvarima,
- obavljaju i druge poslove određene zakonom.

Visoki trgovački sud Republike Hrvatske (Zakon o sudovima, članak 24., NN 82/16):

- odlučuje o žalbama protiv odluka koje su u prvom stupnju donijeli trgovački sudovi,
- rješava sukob mjesne nadležnosti između trgovačkih sudova te odlučuje o delegaciji nadležnosti između trgovačkih sudova,
- obavlja druge poslove određene zakonom.

6.5. Državno odvjetništvo Republike Hrvatske

Državno odvjetništvo je samostalno i neovisno pravosudno tijelo ovlašteno i dužno postupati protiv počinitelja kaznenih djela i drugih kažnjivih djela, poduzimati pravne radnje radi zaštite imovine Republike Hrvatske te podnositi pravna sredstva za zaštitu Ustava i zakona. Državno odvjetništvo obavlja svoje ovlasti na osnovi Ustava, zakona, međunarodnih ugovora, koji su dio pravnog poretka Republike Hrvatske i drugih propisa koji su donijeti sukladno Ustavu, međunarodnom ugovoru i zakonu Republike Hrvatske. (Zakon o državnom odvjetništvu, članak 2. st. 1.-2., NN 82/15)

Državnoodvjetnička organizacija sastoji se od (Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, <http://www.dorh.hr/ODrzavnomOdvjetnistvu>, učitano 6. travnja 2018.):

- Državnog odvjetništva Republike Hrvatske,
- 15 županijskih državnih odvjetništva,
- 22 općinska državna odvjetništva i
- Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta kao posebnog državnog odvjetništva.

U kaznenom postupku državni odvjetnici ovlašteni su i dužni progoniti počinitelje kaznenih djela, a u građansko-upravnim postupcima poduzimati pravne radnje radi zaštite imovinskih prava Republike Hrvatske i drugih osoba koje državno odvjetništvo zastupa. (Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, <http://www.dorh.hr/ODrzavnomOdvjetnistvu>, učitano 6. travnja 2018.)

Državno odvjetništvo Republike Hrvatske ustanovljuje se za cijelo područje Republike Hrvatske (Zakon o državnom odvjetništvu, članak 8. st. 2., 82/15):
U Republici Hrvatskoj može se ustrojiti:

- za područje jednog ili više općinskih sudova – općinsko državno odvjetništvo,
- za područje županijskog, trgovačkog suda te za područje nadležnosti upravnog suda – županijsko državno odvjetništvo.

Čelni čovjek Državnog odvjetništva jest glavni državni odvjetnik Republike Hrvatske, a uz njega također državni odvjetnik te zamjenik glavnoga državnog odvjetnika. Svi oni ne smiju biti pozvani na odgovornost za izraženo pravno mišljenje u predmetu koji je dodijeljen na rad, osim ako se radi o kršenju zakona od strane Glavnoga državnog odvjetnika, državnog odvjetnika ili zamjenika državnog odvjetnika koje je kažnjivo djelo. (Zakon o državnom odvjetništvu, članak 6., NN 82/15)

Grafikon 6 Ustroj Državnog odvjetništva Republike Hrvatske

Izvor: Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, <http://www.dorh.hr/Default.aspx?sec=632>, učitano 6. travnja 2018.

Državno odvjetništvo Republike Hrvatske sastoji se od četiri odjela: Kazneni odjel, Građansko-upravni odjel, Odjel za unutarnji nadzor i Odjel za međunarodnu pravnu pomoć i suradnju. Poslovi državnoodvjetničke uprave obavljaju se u Uredu Glavnog državnog odvjetnika dok se ostali poslovi iz nadležnosti državnog odvjetništva obavljaju u pojedinim odjelima. U Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske ustrojene su pisarnice za pojedine odjele u kojima se obavljaju uredski poslovi te drugi odjeli sukladno Poslovniku državnog odvjetništva. (Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, <http://www.dorh.hr/Default.aspx?sec=632> , učitano 6. travnja 2018.)

7. DRŽAVNA UPRAVA

Prema Ustavu državna uprava to jest njeno ustrojstvo, uređuje se zakonom te se službenici unutar državne uprave izabiru putem natječaja.

Državna uprava je sastavni dio šireg pojma javne uprave koji osim državne uprave obuhvaća lokalnu i područnu regionalnu samoupravu te javne službe, a kojima je zajednički cilj zadovoljavanje općih interesa i javnih potreba. (Ministarstvo uprave Republike hrvatske, <https://uprava.gov.hr/o-ministarstvu/ustrojstvo/uprava-za-politicki-sustav-i-organizaciju-uprave/o-drzavnoj-upravi/705>, učitano 6. travnja 2018.)
Prema Zakonu o sustavu državne uprave¹⁴ neki poslovi mogu se povjeriti tijelima lokalne ili područne samouprave:

„članak 2.

Poslove državne uprave obavljaju tijela državne uprave.

Posebnim zakonom određeni poslovi državne uprave mogu se povjeriti tijelima jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ili drugim pravnim osobama koje na temelju zakona imaju javne ovlasti (u daljnjem tekstu: pravne osobe koje imaju javne ovlasti).“

Tijela državne uprave su (Zakon o sustavu državne uprave, članak 3., NN 104/16):

- ministarstva,
- središnji državni uredi,
- državne upravne organizacije i
- uredi državne uprave u županijama.

Ministarstva, središnji državni uredi i državne upravne organizacije središnja su tijela državne uprave, a uredi državne uprave u županijama prvostupanjska su tijela državne uprave. Za obavljanje određenih poslova državne uprave iz nadležnosti središnjih tijela državne uprave mogu se u županiji, gradu i općini osnivati područne jedinice. (Zakon o sustavu državne uprave, članak 3.-4., NN 104/16)

¹⁴ Zakon o sustavu državne uprave NN 150/11, 12/13, 93/16 , 104/16

Poslovi državne uprave su (Zakon o sustavu državne uprave, članak 1., NN 104/16):

- neposredna provedba zakona,
- donošenje propisa za njihovu provedbu,
- obavljanje upravnog nadzora te
- drugi upravni i stručni poslovi.

7.1. Lokalna i regionalna samouprava podređena državnoj upravi

Hrvatska ima tri stupa uprave (Šutić, 2011.):

- središnju državnu upravu
- županije (20 + Grad Zagreb)
- općine i gradove (124 grada i 425 općina)

Lokalnu samoupravu možemo definirati i kao „onu razinu vladavine koja je najbližija građaninu, s ulogom predstavljanja važnosti i stajališta lokalnog“. Lokalna samouprava predstavlja najviši stupanj samostalnosti lokalnih tijela u odnosu na središnju državnu upravu. (Šutić, 2011.)

Temeljna načela lokalne samouprave (Šutić, 2011.):

- *supsidijarnost*- davanje prednosti obavljanju poslova onoj razini vlasti koja je najbliža građanima
- *solidarnost*- obveza države da financijski pomaže slabijim jedinicama lokalne samouprave

Za obavljanje poslova državne uprave u više upravnih područja na području jedinice područne (regionalne) samouprave ustrojava se ured državne uprave. (Zakon o sustavu državne uprave, članak 53., NN 104/16) Međutim, za obavljanje određenih poslova državne uprave iz nadležnosti ureda državne uprave u jedinici područne (regionalne) samouprave mogu se osnovati ispostave u gradovima i općinama koje odredi Vlada na prijedlog predstojnika ureda državne uprave. Ispostavom upravlja voditelj ispostave koji je za svoj rad i rad u ispostavi odgovoran predstojniku ureda državne uprave u jedinici područne (regionalne) samouprave. (Zakon o sustavu državne uprave, članak 59., NN 104/16)

Ured državne uprave u jedinici područne (regionalne) samouprave obavlja upravne i druge stručne poslove u upravnim područjima za koja je ustrojen, a osobito (Zakon o sustavu državne uprave, članak 54., NN 104/16):

- neposredno provodi zakone i druge propise i osigurava njihovu provedbu,
- rješava u upravnim stvarima u prvom stupnju, ako to posebnim zakonom nije stavljeno u nadležnost središnjim tijelima državne uprave ili pravnim osobama koje imaju javne ovlasti te povjereno tijelima jedinica lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave,
- provodi upravni, odnosno inspekcijski nadzor,
- prati stanje u svom djelokrugu te središnjim tijelima državne uprave predlaže mjere za unapređenje stanja u pojedinim upravnim područjima.

Radom ureda državne uprave u jedinici područne (regionalne) samouprave upravlja predstojnik. Za obavljanje poslova u uredu državne uprave u jedinici područne (regionalne) samouprave predstojnik ureda odgovoran je Vladi i čelniku središnjeg tijela državne uprave nadležnom za odgovarajuće upravno područje. (Zakon o sustavu državne uprave, članak 55., NN 104/16)

Tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te pravne osobe koje imaju javne ovlasti, u povjerenim im poslovima državne uprave (Zakon o sustavu državne uprave, članak 60., NN 104/16):

- rješavaju u upravnim stvarima u prvom i drugom stupnju kad su im ti poslovi zakonom izrijekom stavljeni u nadležnost,
- vode očevidnike određene zakonom i drugim propisima i izdaju propisana uvjerenja i druge potvrde,
- obavljaju i druge poslove državne uprave koji su im zakonom izrijekom stavljeni u nadležnost.

Za zakonito i stručno obavljanje povjerenih poslova državne uprave, odgovorni su župan, gradonačelnik, odnosno općinski načelnik te ravnatelj pravne osobe s javnim ovlastima. (Zakon o sustavu državne uprave, članak 61., NN 104/16)

7.2. Jedinice lokalne samouprave

Sustav lokalne samouprave reguliran je Ustavom iz 1990. godine, a pobliže je uređen Zakonom o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN, 2001.). (Šutić, 2011.)

Jedinice lokalne samouprave su općine i gradovi, a jedinice područne (regionalne) samouprave su županije. (Zakon o lokalnoj i regionalnoj (područnoj) samoupravi, članak 3., NN 123/17)

Tabela 1 Tijela jedinica lokalne samouprave

JEDINICA	PREDSTAVNIČKO TIJELO	IZVRŠNO TIJELO
ŽUPANIJA	Županijska skupština	Župan
GRAD	Gradsko vijeće	Gradonačelnik
OPĆINA	Općinsko vijeće	Općinski načelnik

Izvor: izradila autorica prema: Šutić, B., Državno i političko uređenje Republike Hrvatske. Gospić: Upravni studij, str. 166.

Predstavničkim tijelima mandat traje 4 godine.

Predstavničko tijelo (Zakon o lokalnoj i regionalnoj (područnoj) samoupravi, članak 35., NN 123/17):

- donosi statut jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave,
- donosi odluke i druge opće akte kojima uređuje pitanja iz samoupravnog djelokruga jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave,
- osniva radna tijela, bira i razrješuje članove tih tijela te bira, imenuje i razrješuje i druge osobe određene zakonom, drugim propisom ili statutom,
- uređuje ustrojstvo i djelokrug upravnih tijela jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave,
- osniva javne ustanove i druge pravne osobe za obavljanje gospodarskih, društvenih, komunalnih i drugih djelatnosti od interesa za jedinicu lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave,
- obavlja i druge poslove koji su zakonom ili drugim propisom stavljeni u djelokrug predstavničkog tijela.

Županu, gradonačelniku i općinskom načelniku, mandat također traje 4 godine.

Poslovi **izvršnih tijela** jedinica lokalne samouprave (Zakon o lokalnoj i regionalnoj (područnoj) samoupravi, članak 48., NN 123/17):

- priprema prijedloga općih akata,
- izvršavanje ili osiguravanje izvršavanja općih akata predstavničkog tijela,
- usmjeravaju djelovanje upravnih tijela jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave u obavljanju poslova iz njihovoga samoupravnog djelokruga te nadzire njihov rad,
- upravljanje nekretninama i pokretninama u vlasništvu jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave kao i njezinim prihodima i rashodima, u skladu sa zakonom i statutom,
- odlučivanje o stjecanju i otuđivanju nekretnina i pokretnina jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave i raspolaganju ostalom imovinom u skladu s ovim Zakonom, statutom jedinice i posebnim propisima,
- imenovanje i razrješenje predstavnika jedinice lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave u tijelima javnih ustanova, trgovačkih društava i drugih pravnih osoba, osim ako posebnim zakonom nije drugačije određeno,
- obavlja i druge poslove utvrđene zakonom i statutom.

Jedinice lokalne i područne samouprave obavljaju poslove koji nisu Ustavom i Zakonom dodijeljeni državnim tijelima, pa tako gradovi i općine brinu za (Zakon o lokalnoj i regionalnoj (područnoj) samoupravi, članak 19., NN 123/17):

- uređenje naselja i stanovanje,
- prostorno i urbanističko planiranje,
- komunalno gospodarstvo,
- brigu o djeci,
- socijalnu skrb,
- primarnu zdravstvenu zaštitu,
- odgoj i osnovno obrazovanje,
- kulturu, tjelesnu kulturu i šport,

- zaštitu potrošača,
- zaštitu i unapređenje prirodnog okoliša,
- protupožarnu i civilnu zaštitu,
- promet na svom području

Županije obavljaju poslove koji se odnose na (Zakon o lokalnoj i regionalnoj (područnoj) samoupravi, članak 20., NN 123/17):

- obrazovanje,
- zdravstvo,
- prostorno i urbanističko planiranje,
- gospodarski razvoj,
- promet i prometnu infrastrukturu,
- održavanje javnih cesta,
- planiranje i razvoj mreže obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih i kulturnih ustanova,
- izdavanje građevinskih i lokacijskih dozvola, drugih akata vezanih uz gradnju te provedbu dokumenata prostornog uređenja za područje županije izvan područja velikoga grada

Izmjenom Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi 2005. godine, uvedena je posebna vrsta jedinica lokalne samouprave „veliki grad“. Veliki gradovi su jedinice lokalne samouprave koje su ujedno gospodarska, financijska, kulturna, zdravstvena, prometna i znanstvena središta razvitka šireg okruženja, te imaju više od 35.000 stanovnika (Zakon o lokalnoj i regionalnoj (područnoj) samoupravi, članak 19a. st. 1, NN 123/17).

7.3. Grad Zagreb

Grad Zagreb u Republici Hrvatskoj čini iznimku to jest ono je posebna jedinstvena teritorijalna i upravna cjelina uređena posebnim zakonom, a ima status županije (Šutić, 2011.):

„Članak 2.

Grad Zagreb ima položaj županije.¹⁵“

Grad Zagreb, kao glavni grad Republike Hrvatske, ima Ustavom određen poseban status iz kojega proizlazi da obavlja poslove iz samoupravnog djelokruga grada i županije. Po članku 4. st. 2. obavljanje poslova državne uprave iz djelokruga ureda državne uprave i drugih poslova državne uprave utvrđenih posebnim zakonima u Gradu Zagrebu povjerava se upravnim tijelima Grada Zagreba. Sva pitanja koja se odnose na Grad Zagreb kao jedinicu lokalne samouprave primjenjuju se odredbe Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi. (Zakon o Gradu Zagrebu, članak 1., NN 36/09)

Statutom Grada Zagreba uređuje se njegov samoupravni djelokrug, njegova obilježja, javna priznanja, ustrojstvo, ovlasti i način rada njegovih tijela, oblici neposrednog odlučivanja građana, suradnja s drugim jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave te druga

¹⁵ Zakon o Gradu Zagrebu NN 62/01, 125/08, 36/09, 119/14

pitanja od važnosti za ostvarivanje prava i obveza Grada Zagreba. (Zakon o Gradu Zagrebu, članak 3. st 2., NN 36/09)

Tijela gradske uprave su:

- Gradska skupština kao predstavničko tijelo
- Gradonačelnik kao izvršno tijelo

Vijećnike Gradske skupštine biraju građani na neposrednim izborima kao i gradonačelnika i njegovog zamjenika.

Odlukom o ustrojstvu i djelokrugu gradskih upravnih tijela ustrojeno je 15 gradskih ureda, jedan gradski zavod, jedna služba i jedna stručna služba, a Odlukom o Stručnoj službi Gradske skupštine Grada Zagreba posebno je ustrojena Stručna služba Gradske skupštine Grada Zagreba. (Grad Zagreb službene stranice, <https://www.zagreb.hr/o-zagrebu/1081>, učitano 3. svibnja 2018.)

Mjesnu samoupravu u Gradu Zagrebu čini 17 gradskih četvrti i 218 mjesnih odbora. U njima građani, putem svojih izravno izabраних predstavnika u njihovim vijećima, sudjeluju u odlučivanju o poslovima koji utječu na njihov svakodnevni život. (Grad Zagreb službene stranice, <https://www.zagreb.hr/mjesna-samouprava/6>, učitano 3. svibnja 2018.) Stanovnici svake gradske četvrti biraju vijeće gradske četvrti, a članovi vijeća, iz svojih redova, predsjednika vijeća. Tijela mjesnog odbora su vijeće mjesnog odbora, čije članove biraju svi građani s pravom glasa koji imaju prebivalište na području mjesnog odbora, i predsjednik vijeća mjesnog odbora, koga članovi vijeća biraju iz svojih redova. (Grad Zagreb službene stranice, <https://www.zagreb.hr/o-zagrebu/1081>, učitano 3. svibnja 2018.)

8. ZAKLJUČAK

U Republici Hrvatskoj postoje dvije podjele vlasti; horizontalna i vertikalna još od prvog Ustava iz 1990. godine; U članku 4. Ustava iz 1990. državna vlast se ustrojava po načelu trodiobe vlasti, dok se u članku 128. građanima jamči pravo na lokalnu samoupravu. Horizontalna podjela vlasti podrazumijeva trodiobu vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast, a vertikalna podjela jest veza između države i lokalne i regionalne samouprave.

Zakonodavnu vlast čini Hrvatski Sabor, odnosno predstavnici izabrani od strane građana na neposrednim izborima. Sabor se do 2001. sastojao od Zastupničkog i Županijskog doma. Hrvatski sabor ima najmanje 100, a najviše 160 zastupnika. Zastupnici nemaju obvezujući mandat te imaju imunitet. Hrvatski sabor ima predsjednika i jednoga ili više potpredsjednika. Također, Pučki pravobranitelj potpada pod zakonodavnu vlast, ali se radi o relativno mladoj instituciji. Pučki je pravobranitelj opunomoćenik Sabora Republike Hrvatske koji štiti ustavna i zakonska prava građana u postupku pred državnim upravom i tijelima koja imaju javne ovlasti.

Izvršnu vlast čine predsjednik Republike i Vlada. Ustavno- pravni odnos između državnog poglavara i Vlade određuje predsjednički, parlamentarni ili polupredsjednički sustav. Ustavne promjene 2000. godine okončale su polupredsjednički sustav što je označilo smanjenje ovlasti predsjednika. Parlamentarni sustav uveden je ustavnim promjenama iz 2000. godine, a bitno je nadopunjen ustavnim promjenama iz 2001. godine.

Predsjednik Republike Hrvatske predstavlja i zastupa Republiku Hrvatsku u zemlji i inozemstvu te se brine za redovito i usklađeno djelovanje i za stabilnost državne vlasti. Također, odgovara za obranu neovisnosti i teritorijalne cjelovitosti Republike, a predsjednički mandat iznosi 5 godina i jedna osoba može samo dva puta obnašati dužnost predsjednika.

Vlada Republike Hrvatske u obavljanju izvršne vlasti Vlada određuje, usmjerava i usklađuje provedbu politika i programa te u tu svrhu predlaže i donosi strategije, daje smjernice, donosi akte te poduzima druge mjere potrebne za uređenje odnosa iz područja svoje nadležnosti.

Do 2000. godine, odnosno dok je Hrvatska još bila u polupredsjedničkom sustavu, predsjednik Republike imao je ključnu ulogu u postavljanju predsjednika Vlade i resornih ministara, međutim nakon ustavnih promjena, uvođenjem čistog parlamentarnog sustava funkcija predsjednika pri povjeravanju mandata za sastavljanje Vlade postaje formalna. Drugim riječima, predsjednik ima formalnu ovlast da povjeri mandat za sastavljanje Vlade osobi koja je u Saboru stvorila preduvjete da uspješno formira Vladu.

Sudsku vlast čine sudovi; Ustavni sud, Vrhovni sud te svi drugi sudovi koji potpadaju pod nadzor Vrhovnog suda. Sudbena vlast je samostalna i neovisna.

U Republici Hrvatskoj kao sudovi prvog stupnja djeluju 61 prekršajna, 67 općinskih, 7 trgovačkih i 4 upravna suda. Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Visoki upravni sud Republike Hrvatske, Visoki prekršajni sud te županijski sudovi su, u pravilu, sudovi drugog stupnja.

Ustavni sud Republike Hrvatske čini trinaest sudaca koje bira Hrvatski sabor. Mandat suca Ustavnog suda traje osam godina. Najviši sud u Republici Hrvatskoj je Vrhovni sud Republike Hrvatske.

Državna uprava je sastavni dio šireg pojma javne uprave koji osim državne uprave obuhvaća lokalnu i područnu regionalnu samoupravu te javne službe, a kojima je zajednički cilj zadovoljavanje općih interesa i javnih potreba. Tijela državne uprave su ministarstva, središnji državni uredi, državne upravne organizacije i uredi državne uprave u županijama. Hrvatska ima tri stupa uprave : središnju državnu upravu, županije (20 + Grad Zagreb), općine i gradove (124 grada i 425 općina).

Lokalna samouprava predstavlja najviši stupanj samostalnosti lokalnih tijela u odnosu na središnju državnu upravu te kao razinu vlasti koja je najbliža građanstvu. Jedinice lokalne samouprave su općine i gradovi, a jedinice područne (regionalne) samouprave su županije i one zapravo funkcioniraju kao ograničenje centralne vlasti (države). Grad Zagreb u Republici Hrvatskoj čini iznimku; posebna jedinstvena teritorijalna i upravna cjelina koja ima status županije.

Pojednostavljeno, predstavnička tijela (državna i lokalna ili područna razina) donose pravni okvir i zakone, dok izvršna tijela imaju ulogu osiguranja provedbe tih zakona, ali se izvršna tijela moraju pridržavati pravnog okvira koje donosi predstavničko tijelo. Za slučaj nezakonitosti akata ili povrede prava građana ili institucija, postoji sudbena vlast.

1. srpnja 2013. godine Hrvatska postaje punopravna članica Europske Unije i time dio svoje suverenosti prenosi na tijela Unije. Time dovodimo u pitanje klasičnu diobu vlasti, u smislu samostalnog odlučivanja hrvatskog naroda putem predstavnika u Saboru o pojedinim pitanjima- uredbama i direktivama tijela Europske Unije odlučuju za nas. Također, sustav kontrole više nije klasičan; kontrola provedbe ili implementacije određenih pravnih akata Unije „u rukama“ je izvandržavnih tijela koja odlučuju. No, takav je pristup općeprihvatljiv. Povijesno gledano, načela i politike, ali i ono općeprihvatljivo, se mijenjaju pa je sasvim normalno i za očekivati promjene u budućnosti u svezi klasične diobe ili ustroja vlasti.

POPIS LITERATURE

Knjige:

1. Pusić, E.: Država i državna uprava, Suvremena javna uprava, Zagreb, 2007.
2. Šutić, B.: Državno i političko uređenje RH, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2011.
3. Valković, LJ.: Ustav Republike Hrvatske, Centar za informacije i publicitet, Zagreb, 1991.
4. Häberle, P.: Ustavna država, Politička kultura nakladno-istraživački zavod, Zagreb, 2002

Pravni akti:

1. Ustav Republike Hrvatske NN 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14
2. Zakon o izborima zastupnika u Hrvatski sabor NN 116/99, 109/00, 53/03, 69/03, 167/03, 44/06, 19/07, 20/09, 145/10, 24/11, 93/11, 120/11, 19/15, 104/15
3. Zakon o pučkom pravobranitelju NN 76/12
4. Zakon o sudovima NN 28/13, 33/15, 82/15, 82/16
5. Zakon o državnom odvjetništvu NN 76/09, 153/09, 116/10, 145/10, 57/11, 130/11, 72/13, 148/13, 33/15, 82/15
6. Zakon o sustavu državne uprave NN 150/11, 12/13, 93/16 , 104/16
7. Zakon o lokalnoj i regionalnoj (područnoj) samoupravi NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17
8. Zakon o Gradu Zagrebu NN 62/01, 125/08, 36/09, 119/14
9. Zakon o izboru Predsjednika Republike Hrvatske, NN 22/92, 42/92, 71/97, 69/04, 99/04, 44/06, 24/11, 128/14
10. Zakon o Vladi Republike Hrvatske, NN 150/11, 119/14, 93/16
11. Poslovnik Hrvatskoga sabora, NN 81/13., 113/16., 69/17., 29/18

12. Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske, Prijedlog Zakona o područjima i sjedištima sudova, odjeljak II, u Zagrebu, siječanj 2018., <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/Sjednice/2018/02%20velja%C4%8Da/81%20sjednica%20VRH/81%20-%203%20a.pdf>, učitano: 5. travnja 2018.

Internet izvori:

1. Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, <http://www.dorh.hr>, učitano 6. travnja 2018.
2. Enciklopedija, <http://www.enciklopedija.hr>, učitano 23. ožujka 2018.
3. GPPNet, <http://gpp.pravo.unizg.hr>, učitano: 21. ožujka 2018.
4. Grad Zagreb službene stranice, <https://www.zagreb.hr>, učitano 3. svibnja 2018.
5. Hrvatski sabor, <http://www.sabor.hr>, učitano: 5. ožujka 2018.
6. Ministarstvo uprave, <https://uprava.gov.hr>, učitano 24. ožujka 2018.
7. Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske, <https://pravosudje.gov.hr>, učitano 5. travnja 2018.
8. Povijest.hr, <http://povijest.hr>, učitano 3. ožujka 2018.
9. Pučki pravobranitelj Republike Hrvatske, <http://ombudsman.hr>, učitano 21. ožujka 2018.
10. Predsjednica.hr, <http://predsjednica.hr>, učitano 24. ožujka 2018.
11. Središnji državni portal, <https://gov.hr>, učitano 30. ožujka 2018.
12. Ustavni sud Republike Hrvatske, <https://www.usud.hr/hr>, učitano 31. ožujka 2018.
13. Vlada Republike Hrvatske, <https://vlada.gov.hr>, učitano 29. ožujka 2018.
14. Vrhovni sud Republike Hrvatske, <http://www.vsrh.hr>, učitano 31. ožujka 2018.
15. Visoki upravni sud Republike Hrvatske, <http://www.upravnisudrh.hr>, učitano 4. travnja 2018.

Znanstveni radovi:

1. Smerdel, Branko, PARLAMENTARNI SUSTAV I STABILNOST HRVATSKOG USTAVA; Slijede li nakon predsjedničkih izbora nove promjene ustrojstva vlasti?, u: Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Vol.60 No.1 Veljača 2010., str 4.-5.
2. Harašić, Ž., (2010) Zakonitost kao pravno načelo i pravni argument. Split: Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu

POPIS SLIKA

Slika 1 Donošenje Božićnog Ustava- prvi demokratski Ustav Republike Hrvatske	4
Slika 2 Pravo na podnošenje zahtjeva za ocjenu suglasnosti zakona sa Ustavom	28

POPIS TABLICA

Tabela 1 Tijela jedinica lokalne samouprave	37
---	----

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1 Trodioba vlasti	6
Grafikon 2 Struktura ureda institucije Pučkog pravobranitelja.....	13
Grafikon 3 Funkcioniranje Vlade RH	21
Grafikon 4 Struktura sudova u RH.....	24
Grafikon 5 Struktura Vrhovnog suda RH	29
Grafikon 6 Ustroj Državnog odvjetništva Republike Hrvatske	34

POPIS KRATICA

1. ZUS = Zakon o upravnim sporovima NN 20/10, 143/12, 152/14, 94/16, 29/17
2. Projekt CARDS 2004. = Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation = Pomoć Zajednice za obnovu, razvoj i stabilizaciju – jedan od projekata CARDS, a odnosili su se na programe pomoći Europske unije Republici Hrvatskoj, pružajući potporu u procesu stabilizacije i pridruživanja pravnom i gospodarskom sustavu EU.